

ACTIVITEITENPLAN COMPLEX 1038 ASSEN

ATKB

| buro bakker

ACTIVITEITENPLAN COMPLEX I038 ASSEN

Kenmerk: 20211719
Versie: Concept
Datum: 7 april 2022

Auteur: [REDACTED]
Projectleider: [REDACTED]
Veldwerk: ATKB | Buro Bakker en John Melis ecologie
Kwaliteitscontrole: [REDACTED]
Opdrachtgever: Actium
Contactpersoon: [REDACTED]

Dit rapport is digitaal gegenereerd en derhalve niet voorzien van een handtekening. De inhoud van de rapportage is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven.

© ATKB voor natuur en leefomgeving. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.
Foto's: ATKB

ATKB ASSEN
STATIONSSTRAAT 29C
9401 KW ASSEN

ATKB MIDDELHARNIS
PRINS BERNHARDLAAN 147
3241 TA MIDDELHARNIS

ATKB WAARDENBURG
KOEWEISTRAAT 7
4181 CD WAARDENBURG

ATKB ZOETERMEER
LOUIS BRAILLELAAN 100
2719 EK ZOETERMEER

KVK 27177140
BTW NL 8076 36 757B01
IBAN NL53 RABO 0160177529

INHOUD

1	Inleiding		1
1.1	Aanleiding	1	
1.2	Gegevens aanvrager	1	
2	Beschrijving Project		2
2.1	Ligging plangebied	2	
2.2	Kenmerken plangebied	2	
2.3	Beschrijving plan	4	
2.4	Planning	4	
3	Onderzoeksmethode		5
3.1	Quicksan	5	
3.2	Nader onderzoek	5	
4	Aanwezige beschermde soorten		8
4.1	Vogelrichtlijnsoorten	8	
4.2	Habitatrichtlijnsoorten: vleermuizen	12	
4.3	Nationaal beschermde soorten	16	
4.4	Samenvatting beschermde soorten	16	
5	Beschrijving effecten		17
5.1	Vogelrichtlijnsoorten	17	
5.2	Habitatrichtlijnsoorten	18	
5.3	Samenvatting	18	
6	Maatregelen		19
6.1	Tijdelijke voorzieningen	19	
6.2	Natuurvrij maken woningen en ecologische controles	24	
6.3	Permanente maatregelen	26	
6.4	Ecologische plus	30	
7	Overtreding verbodsbepalingen		31
8	Gunstige staat van instandhouding		32
8.1	Huismus	32	
8.2	Gewone dwergvleermuis	33	
9	Alternatieven		35
9.1	Nul-alternatief	35	
9.2	Alternatieve oplossing	35	
9.3	Alternatieve locaties	35	
9.4	Alternatieve uitvoering	35	
10	Wettelijke belangen		36

10.1	Volksgezondheid	36
10.2	Voor het milieu wezenlijke gunstige effecten	39
10.3	bescherming flora en fauna	39
11	Literatuur en bronnen	41
12	Bijlage I: Quickscan	
13	Bijlage II: Nader onderzoek	
14	Bijlage III: Mitigatieplan	

I INLEIDING

I.1 AANLEIDING

Actium is van plan om 17 woningblokken met rijtjeswoningen aan de Aar, Stroom en Delft in Assen te slopen. Voor het project is een quickscan flora en fauna uitgevoerd¹, waaruit blijkt dat de woningen geschikt zijn voor vleermuizen en huismussen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen of nesten van deze soorten kon met de quickscan niet worden uitgesloten.

Omdat de sloop negatieve effecten kan hebben op verblijfplaatsen en individuen, is in 2021 een nader onderzoek naar huismussen en vleermuizen uitgevoerd. Hierbij zijn nesten van huismussen en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis vastgesteld.

Deze door de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde verblijfplaatsen worden aangetast door de werkzaamheden. Voor de werkzaamheden is daarom een ontheffing in het kader van de Wnb vereist. Dit activiteitenplan vormt de onderbouwing voor deze ontheffingsaanvraag.

Er wordt ontheffing aangevraagd voor de periode 1 augustus 2022 tot 1 augustus 2027.

I.2 GEGEVENS AANVRAGER

Actium

Contactpersoon: [REDACTED]

Portugallaan 10

9403 DS Assen

Kvk nr: 04017657

---

¹ Buro Bakker, 2020. Quickscan Wnb complex 1038. Sloop van 17 woningblokken. Rapport P20044. Buro Bakker, Assen.

2 BESCHRIJVING PROJECT

2.1 LIGGING PLANGEBIED

Het plangebied Complex FC1038 betreft de woningen met de volgende adressen:

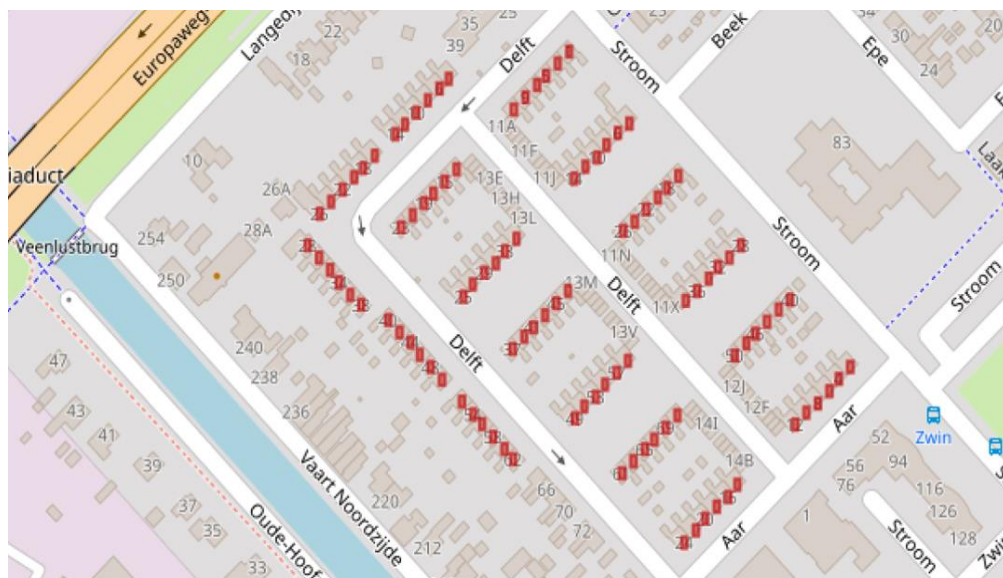
- Aar 2 t/m 24 (even);
- Stroom 4 t/m 50 (even);
- Delft 4 t/m 62 (even);
- Delft 1 t/m 71 (oneven).

Het geheel is gelegen in de gemeente Assen, provincie Drenthe (figuur 1).

XY coördinaten:

X = 232124

Y = 557369

Figuur 1 Ligging plangebied, de rode vlakken zijn de te slopen woningen. Bron: openstreetmap.org.

2.2 KENMERKEN PLANGEBIED

Complex 1038 bestaat uit zeventien woonblokken met rijtjeshuizen van steeds hetzelfde type. De daken zijn met sneldekkpannen gedekt, enkele blokken hebben een dakoverstek met kunststof of houten betimmering. Bij alle andere woningen liggen de gevelpannen over trespa windveren op de gevel. Open stootvoegen zijn afwezig. Foto 1 t/m 5 geven een impressie van het plangebied.

Foto 1 *Impressie van het plangebied met hagen.*

Foto 2 *Impressie van het plangebied met coniferen.*

Foto 3 *Impressie van het plangebied met haag en grasveldje.*

Foto 4 *Kunststof overstek en huismus in dakgoot.*

Foto 5 *Typische kopgevel zonder open stootvoegen en met trespa windveren.*

2.2.1 NATURA 2000-GBIEDEN

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Witterveld, dat op circa twee kilometer van het plangebied ligt. Gezien de aard van de werkzaamheden en de afstand tot het Natura 2000-gebied zijn directe effecten op het Natura2000-gebied uitgesloten. Indirecte effecten als gevolg van de uitstoot van stikstof zijn niet geheel uitgesloten. Een AERIUS-berekening geeft hier meer duidelijkheid over. Voor de sloop en nieuwbouw kan gebruik worden gemaakt van de partiële vrijstelling, voor de gebruiksfase is wel een AERIUS berekening nodig. Actium voert zelf de AERIUS-berekeningen uit.

2.3 BESCHRIJVING PLAN

2.3.1 DOEL

Het doel van de werkzaamheden is wijkvernieuwing in Lariks-West. De huidige huurhuizen die gebouwd zijn in de jaren zestig voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. Het is te duur om de woningen energiezuinig te maken. Daarom is sloop van de woningen de beste optie. Het energielabel van de huidige woningen varieert van C naar F en deze gaat naar minstens A (waarschijnlijk lager, aangezien de woningen gasloos worden).

2.3.2 WERKZAAMHEDEN

De werkzaamheden bestaan uit het slopen van 63 woningen waarbij ook de begroeiing zoals struiken en bomen uit tuinen worden verwijderd. Op dezelfde locatie worden nieuwbouwwoningen geplaatst.

Schematisch zijn de werkzaamheden als volgt:

- Het aan- en afvoeren van materiaal voor het inrichten van de werkplaats.
- Het inrichten van de werkplaats.
- Het plaatsen van hekken rondom de bebouwing.
- Verwijderen van struiken en bomen.
- De sloop van de bebouwing (vanaf najaar 2022)
- Het afvoeren van sloopafval.
- Het afbreken/opruimen van de werkplaats.
- Grond voorbereiden voor nieuwbouw.
- Nieuwbouw bouwen

2.4 PLANNING

- Kwartaal 2 2022: Asbest saneren
- Kwartaal 3/4 2022: woningen slopen (ca. 2 weken per woningblok)
- Vanaf kwartaal 1 2023: start woningbouw

3 ONDERZOEKSMETHODE

In dit hoofdstuk wordt de methode van het onderzoek toegelicht, waarbij we een onderscheid maken tussen de quickscan en het nader onderzoek.

3.1 QUICKSCAN

Voor de quickscan zijn bronnenonderzoek en veldbezoek uitgevoerd.

3.1.1 BRONNENONDERZOEK

Het bronnenonderzoek bestond uit het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF, geraadpleegd op 10 september 2018) en vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten flora en fauna. Hiervoor zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd.

3.1.2 VELDONDERZOEK

Op 3 maart 2020 is een verkenning in het plangebied en de directe omgeving (onderzoeksgebied) uitgevoerd door een ecooloog van ATKB | Buro Bakker. Tijdens dit veldbezoek is een beoordeling gemaakt van het plangebied als geschikt leefgebied voor beschermde flora en fauna. De te slopen woningen zijn gecontroleerd op geschikte openingen die gebruikt kunnen worden door beschermde soorten. Tevens zijn de waargenomen beschermde soorten genoteerd.

Uit de quickscan kwam naar voren dat de woningen in potentie geschikt zijn voor huismussen en vleermuizen.

3.2 NADER ONDERZOEK

Uit de quickscan kwam naar voren dat de woningen geschikt zijn voor huismus en vleermuizen. Deze soort en soortgroep zijn onderzocht.

3.2.1 VELDONDERZOEK

Onderzoek huismussen

Het onderzoek naar huismussen is uitgevoerd door twee veldbezoeken in het broedseizoen in het plangebied uit te voeren en alle territorium- en nestindicerende waarnemingen van huismussen in het plangebied te noteren. Tabel 1 geeft een overzicht van de dagen waarop het huismussenonderzoek is uitgevoerd. Het onderzoek is conform het soortinventarisatieprotocol voor de huismus van het Netwerk Groene Bureaus (2017) uitgevoerd. Aanvullend hierop is op 26 oktober een veldbezoek uitgevoerd om een beoordeling te maken van de belangrijkste groenvoorzieningen in het plangebied.

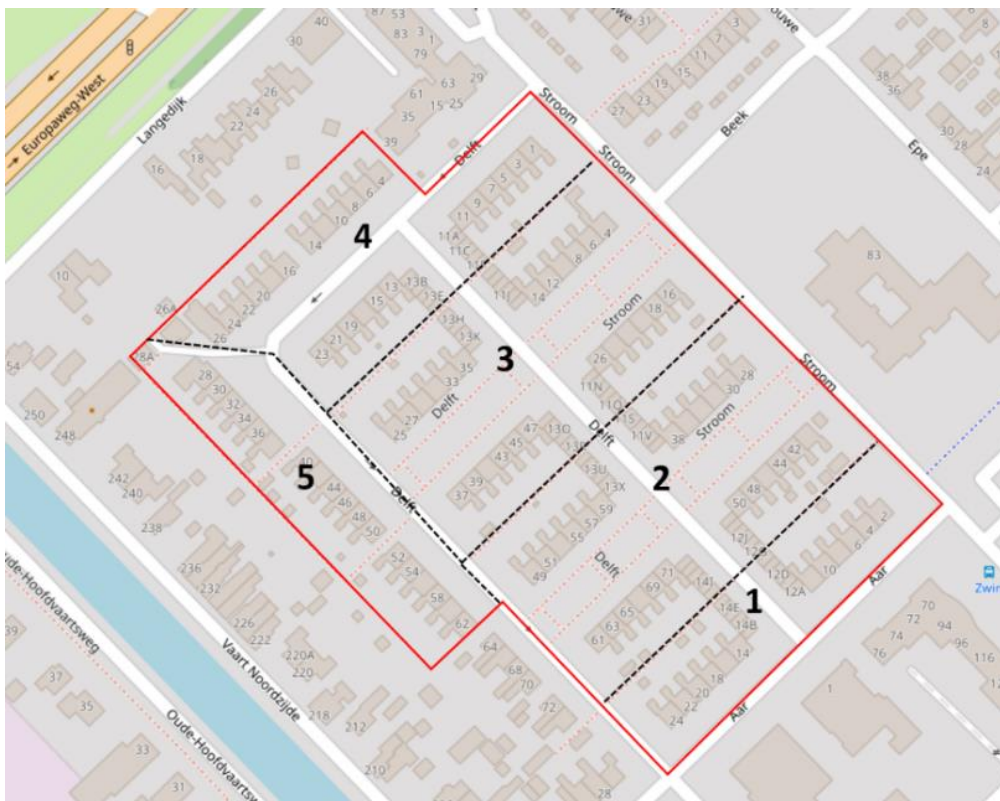
Tabel 1 Data veldwerk en weersomstandigheden voor het onderzoek naar huismusnesten.

Ronde	Datum	Starttijd	Eindtijd	Temperatuur in °C	Windkracht in Beaufort	Neerslag	Bewolking
1	12 mei 2020	7:31	11:00	6	1	geen	vrijwel onbewolkt
2	1 juni 2020	7:22	11:02	12	3	geen	vrijwel onbewolkt

Onderzoek vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen is conform het Vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd. Er is gebruik gemaakt van een Petterson D240X batdetector en digitale opnameapparatuur. Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd onder voor vleermuizen geschikte weersomstandigheden. Dit betekent een temperatuur boven de 8 graden, droog weer en weinig wind.

Om te borgen dat het hele gebied was te overzien, is het onderzoek uitgevoerd met vijf personen, waarbij het hele onderzoeksgebied is opgedeeld in vijf deelgebieden (figuur 2). Het onderzoek in de voorzomer (half mei tot half juli) is gericht op het vaststellen van kraamverblijfplaatsen en bestond uit drie veldbezoeken per deelgebied (KR1, KR2 en KR3). Het onderzoek in de nazomer is gericht op het vaststellen van paaren verblijfplaatsen en bestond uit twee veldbezoeken per deelgebied (P1 en P2). De veldbezoeken zijn zoveel mogelijk tegelijktijdig uitgevoerd. Dat is echter niet altijd gelukt.

Figuur 2 De indeling van de deelgebieden bij het vleermuisonderzoek. Bron: openstreetmap.org.

Tabel 2 Data veldwerk en weersomstandigheden voor het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen (kr1 = 1^e kraamronde, kr2 = 2^e kraamronde, kr3 = 3^e kraamronde, p1 = 1^e paarronde, p2 = 2^e paarronde).

Datum	Deelgebied	Zon op/ onder	Start	Eind	Temp (°C)	Wind (Bf)	Neerslag	Bewolking
KR1	1 t/m 5	21:57	21:57	23:57	14	2	Geen	Half bewolkt
KR2	1,3,4,5	05:21	03:21	05:21	9	2	Geen	Helder
	2	05:20	03:20	05:20	13	1	Geen	Helder
KR3	1,3,4,5	21:59	21:59	23:59	14	2	Geen	Bewolkt
	2	21:56	21:56	23:56	16	1	Geen	Licht bewolkt
P1	1,3,4,5	20:29	23:00	01:30	13	1	Geen	Licht bewolkt
	2	20:26	23:00	01:30	13	1	Geen	Licht bewolkt
P2	1 t/m 5	19:21	22:00	0:30	11	1	Geen	Licht bewolkt

3.2.2 OMGEVINGSCHECK

Voor de huismussen en vleermuizen is een omgevingscheck uitgevoerd (figuur 3). Deze check is uitgevoerd tijdens de onderzoeksronden. Een omgevingscheck wordt uitgevoerd zodat breder gekeken kan worden dan het plangebied, waardoor ook informatie wordt verzameld over functies voor huismussen en vleermuizen in de omgeving van het plangebied.

Figuur 3 Het globale onderzoeksgebied waarbij het plangebied wordt weergegeven met het rode kader en de omgevingscheck met een groen vlak. Bron: GoogleEarthPro.

4 AANWEZIGE BESCHERMDE SOORTEN

In dit hoofdstuk wordt omschreven welke beschermde soorten zijn vastgesteld in en in de omgeving van het plangebied.

4.1 VOGELRICHTLIJNSOORTEN

4.1.1 HUISMUS

Plangebied

In de wijk is de huismus talrijk aanwezig. In totaal zijn tijdens het onderzoek op 41 locaties broedende huismussen vastgesteld (tabel 3). De nestlocaties zijn in figuur 4 weergegeven. De huismus is gelijkmatig verspreid in het plangebied aanwezig. Binnen de onderzochte woningen heeft de huismus een duidelijke voorkeur voor de hoekwoningen, waar de vogels via ruimtes achter de goot of via ruimtes achter de gevelpannen hun broedlocaties bereiken.

Tabel 3 De adressen met vastgestelde huismusnesten.

Adres	Nr.	Locatie voor/achter, kopse kant	Aantal
Aar	2	Gevelpan achter en hoek goot voor	2
Aar	12	Nok	1
Aar	14	Nok voor	1
Aar	24	Hoek goot voor	1
Delft	6-8	Dakgoot voor	1
Delft	1	Hoek voor en achter	2
Delft	4	Goot hoek achter	1
Delft	11	Gevelpan goot hoek voor en hoek goot achter	2
Delft	13	Gevelpan voor	1
Delft	14	Hoek achter en nok	3
Delft	16	Hoek achter en gevelpan voor	2
Delft	23	Hoek achter	1
Delft	25	Hoek goot voor	1
Delft	26	Hoek voor	1
Delft	28	Hoek goot voor	1
Delft	37	Hoek voor	1
Delft	38	Hoek voor en hoek goot achter	2
Delft	47	Hoek achter	1
Delft	50	Kopgevel	1
Delft	52	Gevelpan hoek voor	1
Delft	59	Hoek voor en achter	2
Delft	62	Schoorsteen achterzijde	1

Delft	71	Hoek achter	1
Stroom	4	Hoek goot voor en achter	2
Stroom	14	Pannen goot hoek voor	1
Stroom	16	Hoek goot voor	1
Stroom	26	Goot hoek voor	1
Stroom	28	hoek goot achter en pannen hoek voor	2
Stroom	40	hoek achter en pannen hoek goot voor	2
Stroom	50	Pannen hoek goot achter	1

Figuur 4 Resultaten van het onderzoek naar huismussen (rode stip = nestlocatie huismus). In groen zijn de belangrijkste groenelementen in het plangebied weergegeven.

Naast geschikte broedgelegenheden zijn er in het plangebied groenvoorzieningen aanwezig die essentieel zijn in het leefgebied van de huismus. Deze groenvoorzieningen zijn belangrijke schuilplaatsen voor de huismussen in het plangebied. De belangrijkste groenvoorzieningen zijn de twee openbare groenstroken die dwars door het plangebied liggen. Daarnaast zijn verspreid over het plangebied woning gebonden (particuliere) groenelementen, zoals groenblijvende heesters, dichte struiken en bomen aanwezig (figuur 4, foto 6-11). Andere essentiële onderdelen in het leefgebied van de huismus (open zand om te zandbaden en water om te drinken) zijn niet in hoge mate in het plangebied aanwezig. De foto's 6 t/m 11 geven een impressie van een aantal belangrijke groenelementen binnen het complex.

Foto 6 Openbare groenstrook met bomen en struiken.

Foto 7 Ligusterhaag t.h. v. Delft 1.

Foto 8 Particulier groen met bamboe en andere struiken bij Delft 50.

Foto 9 Grote wilg in de achtertuin van Delft 51.

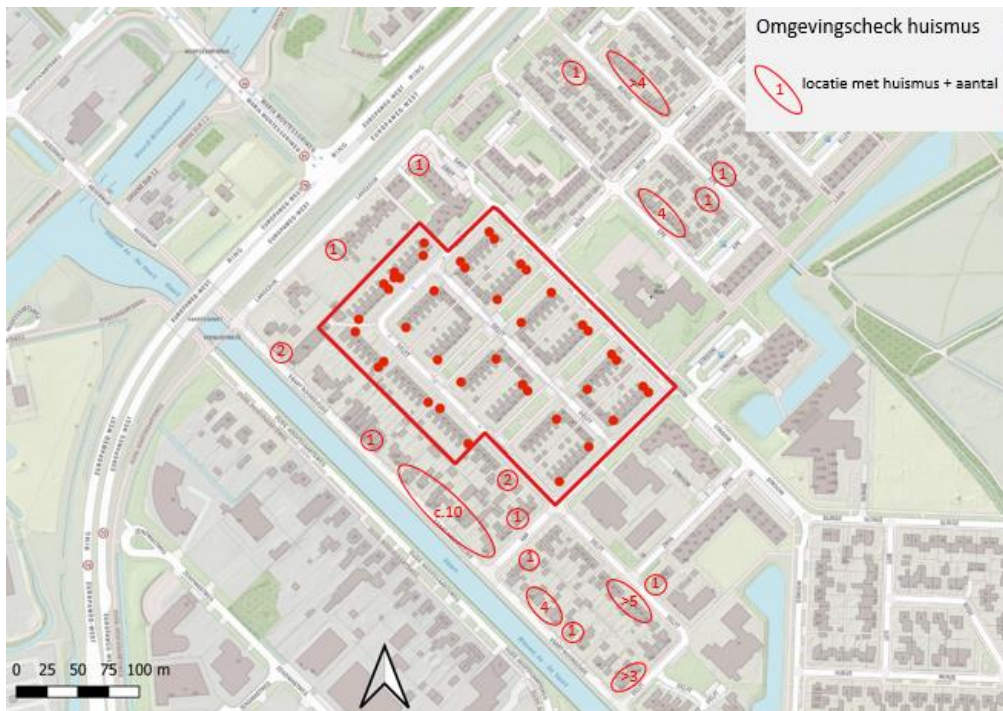
Foto 10 Voortuinen met veel struiken (Delft 18-20).

Foto 11 Groenstrook met grote bomen.

Omgeving

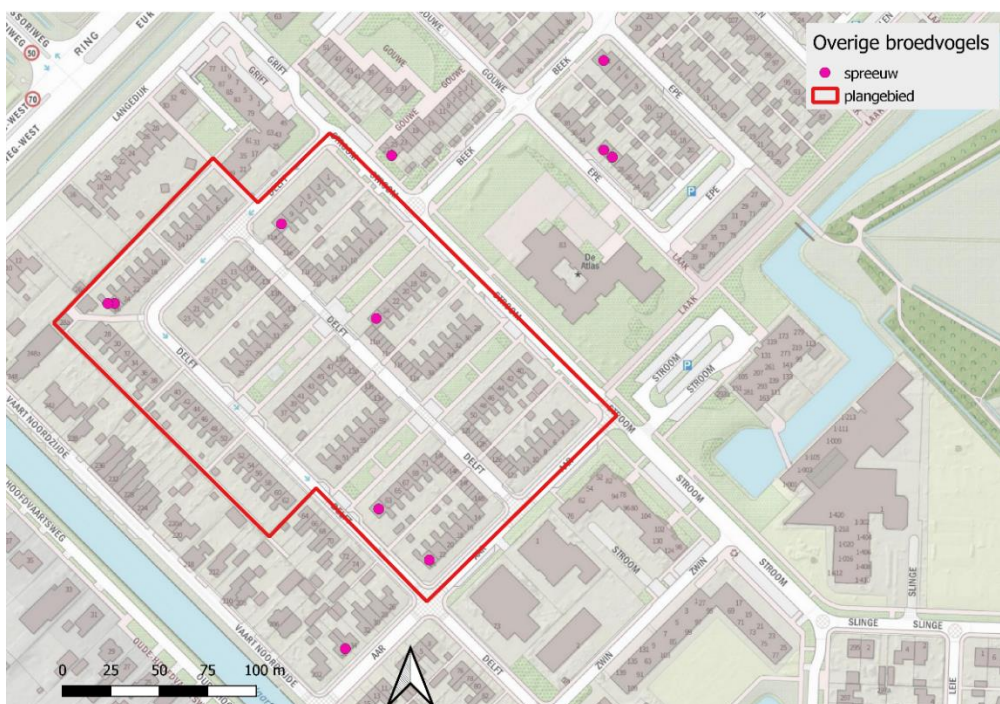
De binnen het plangebied vastgestelde huismussen maken deel uit van een grotere populatie. Ook buiten het plangebied zijn op diverse plaatsen broedende huismussen aangetroffen. Tijdens de omgevingscheck zijn minimaal 50 nestlocaties binnen een straal van ongeveer 150 meter rondom het plangebied vastgesteld. Een globale indicatie van deze nestlocaties is weergegeven in figuur 5. Qua groenvoorziening wijkt de omgeving weinig af met het plangebied. In de omliggende straten is een vergelijkbare hoeveelheid openbaar en particulier groen aanwezig.

Figuur 5 Locaties met broedende huismussen in de omgeving van het plangebied.

4.1.2 SPREEUW

Op een aantal adressen zijn spreeuwen waargenomen die vermoedelijk in de woningen broeden. Het gaat in totaal om minimaal 6 nestlocaties (figuur 6). Net als bij de huismus zijn het vooral de hoekwoningen waar broedende spreeuwen zijn vastgesteld. Broedende spreeuwen zijn ook in de directe omgeving van het plangebied aanwezig.

Figuur 6 Locaties met broedende spreeuwen in het plangebied en net erbuiten.

4.1.3 OVERIGE BROEDVOGELS

Onder de daken kunnen soorten als de witte kwikstaart tot broeden komen, maar deze zijn niet waargenomen. In de achtertuinen van de woningen is veel groen van bomen en struiken aanwezig. Dit vormt een zeer geschikt habitat voor algemene zangvogels zoals merel, roodborst, winterkoning, heggenmus, hout- en tortelduif.

4.2 HABITATRICHTLIJNSOORTEN: VLEERMUIZEN

4.2.1 GEWONE DWERGVLEERMUIS

Plangebied

Verblijfplaatsen

In de te slopen woningen van Actium zijn in totaal zeven zomerverblijfplaatsen en twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld (figuur 7, foto's 12-17). Het is waarschijnlijk dat de paarverblijfplaatsen ook in de winter worden gebruikt.

Tabel 4 Aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen

Adres	Nr.	Type verblijf	Aantal
Stroom	4	Zomerverblijf	1
Stroom	28	Zomerverblijf	1
Stroom	40	Zomerverblijf	1
Delft	25	Zomerverblijf	1
Delft	37	Zomerverblijf	1
Delft	59	Zomerverblijf	1
Delft	67	Zomerverblijf	1
Delft	49	Paar-/winterverblijf	1
Delft	50	Paar-/winterverblijf	1

Figuur 7 Aangetroffen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis tijdens het ecologisch onderzoek.

De meeste verblijfplaatsen worden bereikt via ruimtes achter de gevelpannen bij de hoekwoningen. Daarnaast is vastgesteld dat kieren in kozijnconstructies en kieren achter de goot worden gebruikt. Onderstaande foto's geven een overzicht van de ruimtes die gebruikt worden om de verblijfplaatsen te bereiken. De exacte ruimtes die als verblijfplaatsen worden gebruikt, zijn met het vleermuisonderzoek niet te achterhalen, maar het is zeer waarschijnlijk dat het steeds om ruimtes in de spouw gaat.

Foto 12 Invliegopening Delft 4.

Foto 13 Invliegopening Delft 25.

Foto 14 Invliegopening Delft 37.

Foto 15 Invliegopening Delft 59.

Foto 16 Invliegopening Delft 63-69.

Foto 17 Invliegopening Stroom 28.

Essentieel foerageergebied

Binnen het plangebied ontbreekt belangrijk onmisbaar foerageergebied. Binnen het plangebied zijn vooral vroeg in de avond wel foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen, maar er is geen sprake van gebiedsdelen waar opvallend veel en door grotere aantallen vleermuizen wordt gefoerageerd. De meeste foeragerende vleermuizen verdwenen na korte tijd naar andere foerageergebieden in de omgeving.

Essentiële vliegroutes

Binnen het plangebied zijn geen doorgaande lijnvormige structuren aanwezig, waardoor de aanwezigheid van essentiële vliegroutes kan worden uitgesloten. De vleermuizen verspreiden zich min of meer diffuus over de omgeving.

Omgeving

Een inschatting van de geschiktheid van de omgeving is uitgevoerd tijdens de omgevingscheck. Deze is overdag uitgevoerd in combinatie met het onderzoek naar huismussen. Op basis van deze omgevingscheck is de verwachting dat de verblijfplaatsen in het plangebied niet een op zichzelf staande populatie vormen, maar deel uitmaken van een groter netwerk. In de omgeving van het plangebied zijn veel woningen aanwezig met vergelijkbare bouwstijl en daarmee met vergelijkbare potenties voor gewone dwergvleermuizen. Tijdens het vleermuisonderzoek zijn met name in de twee nazomerrondes op verschillende locaties in de omgeving van het plangebied paarverblijfplaatsen vastgesteld. Daaruit is gebleken dat de potenties van de woningen in de omgeving niet afwijken van de onderzochte woningen. Een kaart met geschikte foeraargebieden en mogelijke vliegroutes in de omgeving van het complex is weergegeven in figuur 8.

Figuur 8 Kaartbeeld van de omgeving van het plangebied met foerageergebieden en mogelijke vliegroutes van vleermuizen.

4.2.2 OVERIGE SOORTEN VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen van andere soorten vleermuizen zijn niet aanwezig binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Waarnemingen van andere soorten vleermuizen hadden uitsluitend betrekking op passerende of zeer kort foeragerende laatvliegers, rosse vleermuizen en ruige dwergvleermuizen.

4.3 NATIONAAL BESCHERMDE SOORTEN

Steenmarter

De steenmarter is tijdens het vleermuisonderzoek tweemaal passerend waargenomen. Dit was op 7 juni en op 9 juni 2020. Tijdens het onderzoek naar de huismus heeft een bewoner uit de wijk gemeld dat er enkele jaren geleden een verblijfplaats van de steenmarter in de wijk aanwezig was. De betreffende woning is nadien opgeknapt. Het is niet uitgesloten dat de steenmarter één of meerdere schuilplaatsen in het plangebied gebruikt. Tijdens de quickscan zijn de woningen als ongeschikt beoordeeld wegen het ontbreken van openingen. In de schuurtjes kon de aanwezigheid van verblijfplaatsen niet geheel worden uitgesloten, maar deze zijn vanwege gebruik door bewoners niet in pandig onderzocht. Bij Actium zijn geen overlastmeldingen van steenmarter bekend.

4.4 SAMENVATTING BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 5 geeft een samenvatting van de relevante soorten en de essentiële functies voor deze soorten in de woningen van Actium binnen het plangebied. In de tabel is tevens een inschatting gemaakt van het totaal aantal individuen en de kritische periodes van de vastgestelde functies. De kritische periodes zijn overgenomen van de kennisdocumenten van de betreffende soorten.

Tabel 5 Nestlocaties van huismussen, spreeuwen en verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied.

Soort	Functie	Aantal	Kritische periode
Huisumus	Nestlocatie	41	1 maart – 1 oktober
	Schuilgelegenheid	-	Hele jaar
Spreeuw	Nestlocatie	6	1 april – 15 juni
Algemene broedvogels zoals witte kwikstaart, merel, roodborst, winterkoning, heggenmus, hout- en tortelduif	Geschikte mestplekken onder de daken of in de achtertuinen	-	15 maart t/m 15 juli
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	7	1 april – 1 november
	Paarverblijfplaats	2	15 augustus – 15 oktober
	Winterverblijfplaats	2	1 november – 1 april

5 BESCHRIJVING EFFECTEN

5.1 VOGELRICHTLIJNSOORTEN

5.1.1 HUISMUSSEN

In de te slopen woningen zijn 41 nestlocaties van de huismus aanwezig. De meeste nesten zijn aanwezig onder de kopse kanten van de daken, waar geschikte openingen zitten. Door de sloop van de woningen zullen de aangetroffen nest- en verblijfplaatsen verdwijnen. De huismussen binnen het plangebied maken deel uit van een grotere populatie. Ook buiten het plangebied zijn op diverse plaatsen minimaal 50 nestlocaties aangetroffen binnen een straal van ongeveer 150 meter. Ook is in de omgeving van het plangebied in de omliggende straten een vergelijkbare hoeveelheid openbaar en particulier groen aanwezig.

Een groot deel van de groenvoorzieningen blijft behouden omdat dit gemeentelijk plantsoen is. Deze groenvoorzieningen zijn belangrijke schuilplaatsen voor de huismussen in het plangebied. De woning gebonden groenelementen, zoals groenblijvende heesters, dichte struiken en bomen in de tuinen worden verwijderd. Dit heeft mogelijk effecten op de huismus, aangezien de dieren gebruik maken van de struiken om in te rusten en schuilen.

Het opzettelijk verstoren en het beschadigen of vernielen van nest- en verblijfplaatsen en het aantasten van essentieel leefgebied is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Daarom is een ontheffingsaanvraag nodig voor sloop van de woningen.

5.1.2 CATEGORIE 5. BROEDVOGELS

Onder de daken van de te slopen woningen zijn zes nestlocaties van de spreeuw aanwezig. De spreeuw is een honkvaste broeder, maar is voldoende flexibel om alternatieven te vinden. Als er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen kunnen nesten van spreeuwen worden aangemerkt als jaarrond beschermd en zal ook voor de spreeuw een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming moeten worden aangevraagd.

Omdat de spreeuw in complex 1038 in beperkt aantal voorkomt en ook daarbuiten in vergelijkbare dichtheid aanwezig is, is geen sprake van ecologische zwaarwegende redenen om de nesten aan te merken als jaarrond beschermd. Er is daarom geen ontheffingsaanvraag nodig voor de spreeuw. Wel is het van belang om buiten het broedseizoen van de spreeuw te werken.

5.1.3 ALGEMENE BROEDVOGELS

Onder de daken en in de tuinen zijn geschikte broedplekken voor algemene broedvogels aanwezig. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kunnen nesten worden aangetast en vogels worden verstoord. Verstoring kan worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen.

5.2 HABITATRICHTLIJNSOORTEN

5.2.1 GEWONE DWERGVLEERMUIS

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn zeven zomerverblijfplaatsen en twee paar-/winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. De sloop van woningen heeft tot gevolg dat verblijfplaatsen van vleermuizen opzettelijk verstoord en vernield worden. Dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming. Een ontheffingsaanvraag is daarom nodig.

Essentiële vliegroutes en foerageergebied

Door de voorgenomen werkzaamheden worden geen essentiële vliegroutes en foerageergebieden voor gewone dwergvleermuis of voor andere vleermuissoorten aangetast. Effecten op vliegroutes en foerageergebieden zijn niet aan de orde.

5.3 SAMENVATTING

Tabel 6 geeft een samenvatting van de effecten die optreden op de beschermde soorten als gevolg van de sloopwerkzaamheden.

Tabel 6 Samenvatting effecten van het voornemen op de beschermde soorten en functies binnen het plangebied.

Beschermde waarde	Beschermings-regime	Type effect	Tijdens werkzaamheden of gebruiksfase	Beoordeling effect
Huismus	Vogelrichtlijn	Verstoring en vernielen van jaarrond beschermde nesten	Tijdens werkzaamheden	Sloop van woningen maakt nesten permanent ongeschikt
Algemene broedvogels in tuinen	Vogelrichtlijn	Verstoring van broedvogels	Tijdens werkzaamheden	Treedt alleen op bij werken in het broedseizoen
Gewone dwergvleermuis	Habitatrichtlijn	Doden van dieren	Tijdens werkzaamheden	Alleen bij werken in kwetsbare periode
		Verstoring van dieren		Alleen bij werken in kwetsbare periode
		Vernielen verblijfplaatsen		Sloop van de woningen maken verblijfplaatsen permanent ongeschikt

6 MAATREGELEN

In dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken die nodig zijn om effecten op beschermde soorten zoveel mogelijk te beperken, zoals het werken buiten de kwetsbare perioden.

6.1 TIJDELIJKE VOORZIENINGEN

In deze paragraaf wordt beschreven welke tijdelijke voorzieningen worden aangebracht om als alternatief te dienen voor de nestplaatsen en verblijfplaatsen die verloren gaan..

6.1.1 HUISMUS

Benodigd aantal kasten en types

Het benodigd aantal kasten voor huismussen is 82. Een geschikte op te hangen kast is de HTM1 van Unitura (figuur 9). In onderstaande tabel is weergegeven wat de vereisten hiervan zijn. De kasten dienen uiterlijk eind juni 2022 te worden opgehangen.

Tabel 7 Huismuskasten kenmerken en vereisten

Aantal nesten	Mitigatie-factor	Totaal aantal	Afstand tot plangebied	Minimale hoogte (h) en onderlinge afstand (a) en oriëntatie (o)	Kwetsbare periode	Gewenningsduur
41	1:2	82	200 m	3m (h); 1,5 m (a); noord/oost (o)	1 mrt-1 sept	3 maanden

Figuur 9 Huismuskast HTM1 verkrijgbaar via unitura.nl.

Locaties

Actium heeft niet voldoende woningbezit om de huismuskasten op te hangen binnen 200 meter van de aangetroffen verblijfplaatsen. Hierdoor zijn particulieren aangeschreven om te vragen of nestkasten mogen worden opgehangen aan de gevels van hun woningen. Ten tijde van het schrijven van dit uitvoeringsplan (d.d. 6 april 2022) zijn de exacte op te hangen locaties nog onbekend. In figuur 12 worden de mogelijke locaties opgegeven. Als blijkt dat er vanuit de particuliere bewoners niet voldoende locaties worden gevonden, dan mag worden uitgeweken naar bomen in de omgeving, of wordt een huismussentil geplaatst (zoals besproken met mevr. P. Teuben van provincie Drenthe op 14 maart 2022), zodat uiteindelijk toch 82 tijdelijke voorzieningen worden getroffen.

Manier van plaatsing

Huismuskasten moeten op een noordelijke of oostelijke oriëntatie worden opgehangen. De kasten dienen op minimaal 3 meter hoog (maar liever hoger) te worden opgehangen. Er kunnen meerdere kasten aan één gevel worden geplaatst, mits de onderlinge afstand 1 meter bedraagt. In de nabijheid van de locaties waar de kasten worden opgehangen, dienen voldoende schuil- en rustplaatsen aanwezig te zijn in opgaand groen.

Als de kasten aan bomen worden gehangen dienen ze minimaal op 4 meter hoogte opgehangen te worden. Er kan 1 kast per boom worden opgehangen. De kasten moeten een vrij invliegopening hebben, maar in de directe omgeving dienen wel andere bomen en/of struiken aanwezig te zijn.

Als een huismussentil wordt geplaatst, dan dient deze te worden geplaatst met voldoende groen in de directe omgeving. De mogelijke locatie van de til is op dit moment nog onbekend. De til zal alleen worden geplaatst als er niet voldoende gevels en bomen beschikbaar zijn.

6.1.2 SPREEUW

Benodigd aantal kasten en types

Het benodigd aantal kasten voor spreeuw is 12. In onderstaande tabel is weergegeven wat de vereisten hiervan zijn. De kasten dienen uiterlijk voor eind juni 2022 te worden opgehangen.

Tabel 8 Spreeuwenkasten kenmerken en vereisten

Aantal nesten	Mitigatie-factor	Totaal aantal	Type kast	Afstand tot plan-gebied	Minimale hoogte (h) en onderlinge afstand (a) en oriëntatie (o)	Kwetsbare periode	Gewennings-duur	Sloop vanaf
6	1:1	6	NK GZ 08	200 m	3m (h); 5 m (a); noord/oost (o)	1 mrt-1 aug	-	oktober 2022

De kasten moeten op een noordelijke of oostelijke oriëntatie worden opgehangen. De kasten dienen op minimaal 3 meter hoog te worden opgehangen. De onderlinge afstand tussen de kasten dient minimaal 5 meter te bedragen. We adviseren het gebruik van roestvrijstalen schroeven en bouten.

Figuur 10 Kast NK GZ 08 voor spreeuw, verkrijgbaar via Vivara pro

Locaties

Actium heeft niet voldoende woningbezit om de kasten op te hangen binnen 200 meter van de aangetroffen verblijfplaatsen. Hierdoor zijn particulieren aangeschreven om te vragen of nestkasten mogen worden opgehangen aan de gevels van hun woningen. Ten tijde van het schrijven van dit uitvoeringsplan (d.d. 6 april 2022) zijn de exacte op te hangen locaties nog onbekend. In figuur 12 worden de mogelijke locaties (hetzelfde als de huismuslocaties) opgegeven. Als blijkt dat er vanuit de particuliere bewoners niet voldoende locaties worden gevonden, dan mag worden uitgeweken naar bomen in de omgeving (zoals

besproken met mevr. P. Teuben van provincie Drenthe op 14 maart 2022), zodat uiteindelijk toch 12 tijdelijke voorzieningen worden getroffen.

Manier van plaatsing

De kasten moeten op een noordelijke of oostelijke oriëntatie worden opgehangen. De kasten dienen op minimaal 3 meter hoog te worden opgehangen. De onderlinge afstand tussen de kasten dient minimaal 5 meter te bedragen. We adviseren het gebruik van roestvrijstalen schroeven en bouten.

6.1.3 GEWONE DWERGVLEERMUIS

Benodigd aantal kasten en types

In de te slopen woningen van Actium zijn in totaal zeven zomerverblijfplaatsen en twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. De paarverblijven worden waarschijnlijk ook gebruikt als winterverblijf. Het benodigd aantal kasten voor gewone dwergvleermuizen is 28 zomerkasten en 8 paar-/winterkasten. In onderstaande tabel is weergegeven wat de randvoorwaarden zijn.

Tabel 9 Vleermuiskasten kenmerken en vereisten.

Aantal verblijven	Mitigatie-factor	Totaal aantal	Type kast	Afstand tot plangebied	Minimale hoogte (h) en onderlinge afstand (a) en oriëntatie (o)	Kwetsbare periode	Gewenningsduur
7 zomerverblijven	1:4	28	BT-2 / ANS-2	200 m	3m (h); 1,5 m (a); noord/oost/zuid/west (o)	1 apr-1 nov	3 maanden
2 paar-/winterverblijven	1:4	8	ANS 1/2	200 m		15 aug- 1 apr	6 maanden

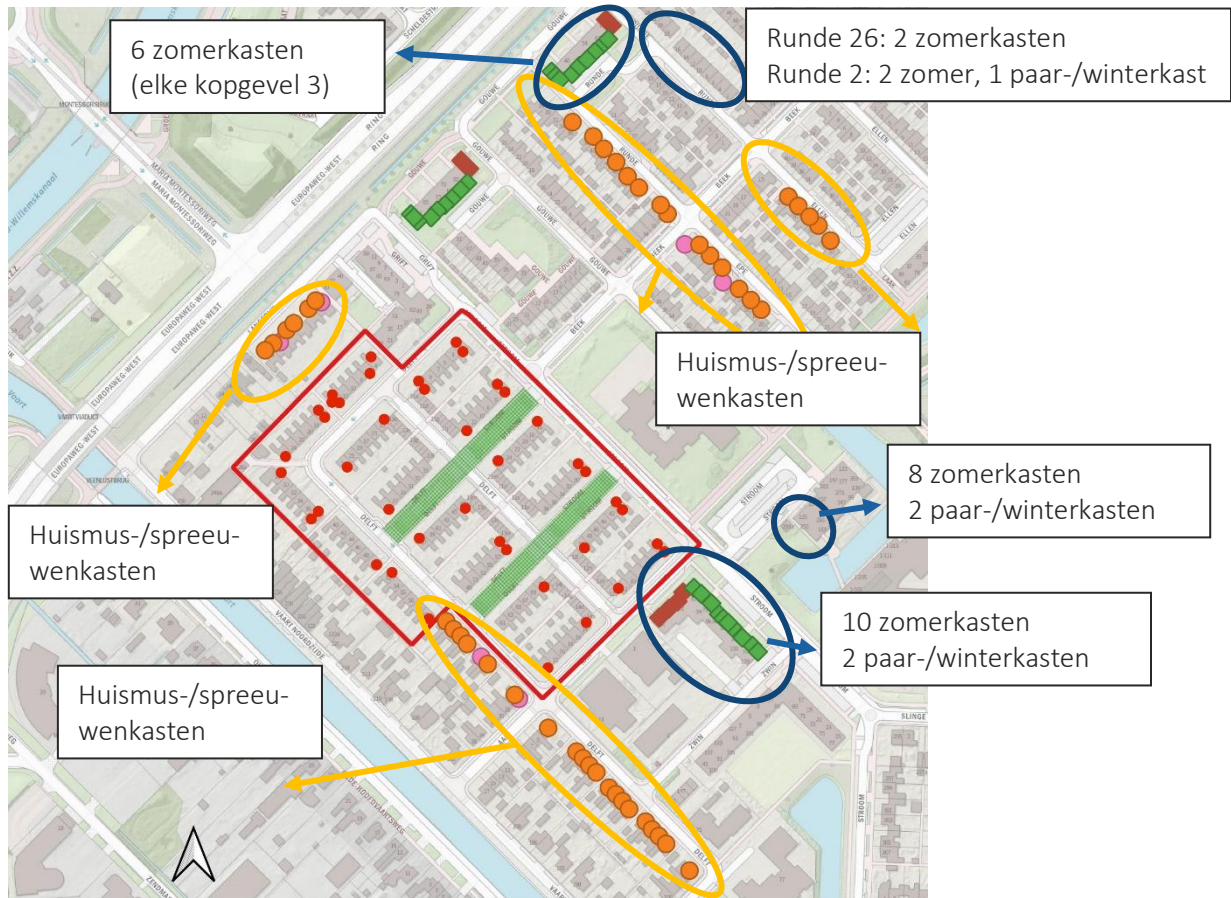
Figuur 11 ANS-2 wandschaal (links), BT-2 wandschaal (midden), ANS 1/2 (rechts). Verkrijgbaar via Veldshop.nl.

Planning en locaties

De meeste kasten (op 3 winterkasten na) zijn tussen half maart en begin april 2022 opgehangen. De locaties zijn als volgt (zie ook figuur 11):

- Gouwe 53-77: 6 zomerkasten
- Runde 2: 2 zomer-, 1 paar-/winterkasten
- Runde 26: 2 zomerkasten
- Stroom 52-98: 10 zomerkasten, 2 paar-/winterkasten
- Stroom 99-277: 8 zomerkasten, 2 paar-/winterkasten

Alle kasten zijn op minimaal 3 meter hoogte opgehangen. Tussen de kasten is (indien mogelijk) minimaal 1,5 meter afstand aangehouden. De kasten hebben een vrije in- en uitvliegroute. De locaties zijn weergegeven in figuur 12. Foto's van de opgehangen kasten staan hieronder.

Figuur 12 Totaaloverzicht van de opgehangen kasten (vleermuizen) en de mogelijke locaties van de huismuskasten. Het plangebied is in een rood kader aangegeven.

De drie missende paar-/winterkasten konden niet worden opgehangen omdat de levering vertraagd was. Zodra de kasten worden geleverd, worden ze alsnog opgehangen, hoogstwaarschijnlijk aan woningen aan de Runde, of het flatgebouw aan de Gouwe.

Foto 18 10 zomerkasten en 2 winterkasten die zijn opgehangen aan de Stroom 54-130.

Foto 19 2 zomerkasten en een winterkast die zijn opgehangen aan de Ronde 2.

6.1.4 SAMENVATTING TIJDELIJKE MITIGATIEOPGAVE

In onderstaande tabel is een samenvatting gegeven van de totaal aantal opgehangen kasten voor de te slopen woningen. De kasten zijn (grotendeels) opgehangen in maart (vleermuizen) of worden in juni opgehangen (huismussen). Figuur 12 laat de locaties van de opgehangen en nog op te hangen kasten zien.

Tabel 10 Overzicht mitigatieopgave voor het plangebied in Assen voor de 17 woningblokken bij sloop in najaar 2022.

Type verblijf	Aantal	Mitigatiefactor	Aantal kasten	Type kast	Vereisten afstand	Gewenningsduur
Huismus: nestplaats	41	1:2	82	Huismuskast HTM1 unitura.nl	<200 m	3 maanden
Gewone dwergvleermuis: Zomerverblijf	7	1:4	28	BT-2 of ANS-2 Veldshop	<200 m	3 tot 6 maanden in actieve periode (1 april-1 november)
Gewone dwergvleermuis: Paar-/winterverblijf	2	1:4	8	ANS-1/2 Veldshop	<200 m	6 maanden in actieve periode (1 april-1 november)

6.2 NATUURVRIJ MAKEN WONINGEN EN ECOLOGISCHE CONTROLES

Het is belangrijk om de woningen natuurvrij te maken voor huismussen, vleermuizen en overige fauna. In het ecologisch werkprotocol wordt aangegeven op welke wijze dit ongeschikt maken dient te gebeuren. Het natuurvrij maken mag pas gebeuren nadat ontheffing is verleend en onder ecologische begeleiding. Hiermee wordt geborgd dat het op de juiste manier wordt uitgevoerd.

6.2.1 PLANNING EN FASERING

In overleg met de provincie Drenthe (Paula Teuben) op 14 maart 2022 is besloten dat de woningen waar alleen huismusnesten zijn aangetroffen voor huismussen in het broedseizoen van de huismus natuurvrij mogen worden gemaakt, mits:

- aan de gewenningstijd van 3 maanden is voldaan, dus pas in september 2022;
- een broedvogelcontrole door een ecooloog heeft uitgesloten dat er nog actieve nesten aanwezig zijn;
- ontheffing reeds is verleend.

Dit geldt dan voor de woningblokken waar alleen huismusnesten zijn vastgesteld, en dus geen vleermuisverblijfplaatsen, te weten:

- Delft 1-11, 13-23, 4-14, 16-26, 28-38, 40-50, 52-62
- Stroom 16-26
- Aar 2-12, 14-24

De woningen waar zowel vleermuizen als huismussen in zijn vastgesteld mogen pas in oktober 2022 natuurvrij worden gemaakt, mits:

- Ontheffing is verleend

Dit geldt dan voor de volgende woningblokken:

- Delft 25-35, 37-47, 49-59, 61-71
- Stroom 4-14, 28-38, 40-50

6.2.2 WERKWIJZE NATUURVRIJ MAKEN

Aanwezig groen: broedvogels en kleine zoogdieren

Voor het verwijderen van groen dient te worden gecontroleerd of er geen broedvogels of kleine zoogdieren zoals egels aanwezig zijn. De controle vooraf wordt uitgevoerd door een deskundig ecooloog. Nadat de ecooloog heeft vastgesteld dat geen dieren of nesten aanwezig zijn, mag het groen worden verwijderd uit de tuinen.

Huismussen

De meeste geschikte nestlocaties bevinden zich onder de eerste rij pannen van de daken. Mogelijk zijn er ook openingen waar huismussen gebruik van maken onder gevelpannen of bij dakramen. Deze kunnen ongeschikt gemaakt worden door hieronder borstels, gaas of hout te plaatsen (foto 20).

Foto 20 Gaas in de goten (boven) en borstels geplaatst bij een dakkapel (onder).

Vleermuizen

Een manier om de woningen ongeschikt te maken voor vleermuizen is het plaatsen van exclusion flaps (foto 21). Het ongeschikt maken met exclusion flaps bij de geschikte invlieglocaties zorgt ervoor dat vleermuizen wel uit de verblijfplaatsen kunnen, maar niet meer terug. Om te zorgen dat de vleermuis gebruik maakt van de flap kan de rest van de ruimte worden dichtgemaakt met vulschuim. Ook andere gaten en kieren die niet in gebruik zijn als invliegopening voor een verblijfplaats maar wel als zodanig gebruikt kunnen worden, dienen te worden dichtgemaakt met vulschuim of spouwborstels. Dit mag alleen onder ecologische begeleiding.

Foto 21 Een exclusion flap (links) en geplaatste exclusion flaps bij kantpannen (midden) en vulschuim (rechts). Vulschuim en flaps zijn verkrijgbaar bij unitura.nl.

6.3 PERMANENTE MAATREGELEN

Na de sloop van de woningen worden op dezelfde locatie nieuwe woningen gebouwd. Het ontwerp van de nieuwbouw op de slooplocatie is ten tijde van het schrijven van dit uitvoeringsplan nog niet bekend. Ook is nog niet bekend wanneer de nieuwbouw plaats gaat vinden, maar dit is waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2023.

In de nieuwbouw worden minimaal de volgende maatregelen gerealiseerd:

- Minimaal 100 nestplekken voor huismussen;
- Minimaal 36 verbijrsplaatsen voor vleermuizen;

Omdat het type woningen, de oriëntaties hiervan en de aantallen woningen die terug gebouwd worden nog onbekend zijn, worden hieronder opties gegeven voor maatregelen in de nieuwbouw. Zodra bekend wordt wat er teruggebouwd gaat worden, zal verdere afstemming plaatsvinden met provincie Drenthe over de precieze permanente maatregelen.

6.3.1 HUISMUSSEN

Voorkeursoptie: ruimte onder de onderste rijen pannen

De huismus dient weer onder de onderste rijen pannen te kunnen broeden. Om dit te borgen wordt het volgende toegepast:

- De daken kunnen op eenvoudige wijze toegankelijk gemaakt worden voor huismussen door het weglaten of opschuiven van vogelschroot tot de derde regel. Zo ontstaat er onder de eerste drie rijen dakpannen ruimte voor huismusverblijven.
- Voor de huismusplekken onder het dak die op het zuiden of westen georiënteerd zitten, wordt per woning 1 ventilatiedakpan halverwege het dak geplaatst, om te borgen dat er voldoende ventilatie is.
- Dakruimte (ruimte tussen dakpan en dakbeschot) 3 tot 5 cm hoog;

Als de daken geschikt gemaakt worden voor huismussen, kunnen de huismussen weer terugkeren na de woningen en wordt voldaan aan de minimale mitigatie opgave.

Alternatieve optie: huismusnestkasten

In de kopgevels van de nieuwbouw worden in totaal 100 kasten ingebouwd voor huismussen. Een geschikte kast is de HMP2 van Unitura (figuur 13). Er worden 18 meer kasten ingebouwd dan minimaal benodigd is omdat in het plangebied een grote kolonie huismussen aanwezig is, en om te borgen dat deze terug kunnen keren naar de woningen op locaties die ze niet gewend zijn (ze zitten in de huidige situatie in het dak), zijn meer alternatieven nodig in de nieuwbouw.

De volgende voorwaarden gelden voor de kasten:

- De kasten dienen op minimaal 4 meter hoogte te worden ingebouwd;
- Voor zover mogelijk: bouw 2 kasten in per kopgevel, met een onderlinge afstand van 1,5 meter. Als er minder dan 41 kopgevels aanwezig zijn, mogen er 3 kasten per kopgevel ingebouwd worden, mits de onderlinge afstand van 1,5 meter gebord is;

Figuur 13 De VMPM2 kast (links), uitbreidingskast VMPM2u kast, HMP2 en de GZP2 (rechts) van Unitura.

Functionaliteit omgeving huismus

Het plangebied dient een groene omgeving te blijven. Het gemeentelijke groen tussen en om de woningen blijft behouden. Daarnaast worden aan nieuwe huurders drie tuinopties gegeven waarin (veel) groen aanwezig is, om te voorkomen dat alle tuinen bestraat raken.

Het groen dient minimaal 1,5 meter hoog te zijn, en het liefst groenblijvend, zoals bijvoorbeeld conifeer. Een groene afscheiding tussen de tuinen is ook een optie, bestaande uit liguster of beuk. Dit borgt dat er ruim voldoende groen in en rond en in de wijk aanwezig blijft.

6.3.2 SPREEUW

Voor de spreek dienen in totaal 12 nestkasten te worden ingebouwd in de kopgevels van de nieuwe woningen. Een geschikte kast is de GZP2 (figuur 12) van Unitura.

De volgende voorwaarden gelden voor de kasten:

- De kasten dienen op minimaal 4 meter hoogte te worden ingebouwd;
- Voor zover mogelijk: bouw 2 kasten in per kopgevel, met een onderlinge afstand van 1,5 meter.

6.3.3 ECOLOGISCHE PLUS: NESTSTENEN GIERZWALUW

De GZP2 kasten die ingebouwd worden voor de spreek, zijn ook geschikt voor gierzwaluwen. Dit geeft de gierzwaluwpopulatie in Assen de kans om uit te breiden naar de Lariksbuurt.

6.3.4 VLEERMUIZEN

Voorkeursoptie: spouwen geschikt

Voor vleermuizen worden alle kopgevels van de nieuwbouw woningblokken geschikt gemaakt voor vleermuizen door het volgende toe te passen:

- In alle kopgevels komen per kopgevel 3 open stootvoegen van 2,5 cm breed en 4/5 cm hoog (zie figuur 14);
- De open stootvoegen dienen een vrije in- en uitvliegroute te bieden. Dit betekent dat er geen obstakels (bomen, struiken, balkons etc.) binnen 2 meter mogen zitten;
- De openingen dienen op minstens 1,5 meter afstand van elkaar geplaatst te worden in de kopgevel, op minstens 4 meter hoogte;
- De spouw dient minimaal een ruimte te bieden van 1,5 m² per stootvoeg, met een diepte van 3 cm.
- Het isolatiemateriaal wordt bekleed met DVF1 of GG2 gripgaas van Unitura of een andere vleermuisvriendelijke folie (een folie die niet pluist of rafelt en wel ruw is).

De kopgevels bieden dan ruimte die geschikt is voor zowel grote als kleinere verblijven en waar ook de grotere soorten zoals een laatvlieger, gebruik van kan maken. Er wordt dan ruim voldaan aan de mitigatieopgave voor vleermuizen.

Figuur 14 Een voorbeeld van de locatie van open stootvoegen bij de Stroom 28.

Alternatieve optie: vleermuiskasten

In de kopgevels van de nieuwbouw worden in totaal 36 kasten ingebouwd voor vleermuizen. Een geschikte kast is de VM2 van Unitura, met uitbreiding VM2u (figuur 13). De kasten dienen aan elkaar geschakeld te worden door de zijkanten eruit te tikken. Dit borgt dat de vier compartimenten van de kasten van binnenuit te bereiken zijn. De vier compartimenten borgen ook dat de kasten geschikt zijn om in te verblijven in de winter, aangezien de vleermuizen dieper weg kunnen kruipen.

De volgende voorwaarden gelden voor de kasten:

- De kasten dienen op minimaal 4 meter hoogte te worden ingebouwd;
- Een verblijfplaats bestaat uit 2 geschakelde kasten;
- Voor zover mogelijk: bouw 1 geschakelde kast in per kopgevel. Als er minder dan 36 kopgevels aanwezig zijn, mogen er 2 kasten per kopgevel, mits er 3 meter afstand tussen de kasten zit;
- De kasten dienen een vrije in- en uitvliegroute te bieden. Dit betekent dat er geen obstakels (bomen, struiken, balkons etc.) binnen 2 meter mogen zitten.

6.3.5 OVERZICHT PERMANENTE MAATREGELEN

Tabel 11 geeft een samenvatting van de permanente maatregelen die minimaal worden getroffen in het plangebied, om verblijfplaatsen van huismussen en gewone dwergvleermuizen te compenseren.

Tabel 11 Overzicht permanente maatregelen.

Soort	Voorkeur voorziening	Alternatieve optie
Huismus	Onderste rijen pannen toegankelijk	100 HMP2 huismusnestkasten inbouwen
Spreeuw/gierzwaluw	Inbouwen 12 neststenen gierzwaluw	n.v.t.
Gewone dwergvleermuis	Spouw toegankelijk in alle kopgevels d.m.v. 3 open stootvoegen per kopgevel	36 HMP2+HMP2u inbouwen in de kopgevels

6.3.6 BORGING EN ECOLOGISCHE BEGELEIDING

Als bijlage bij het activiteitenplan wordt een ecologisch werkprotocol toegevoegd waarin de benodigde maatregelen worden beschreven. Het ongeschikt maken van de woningen en ecologische controles dienen te worden uitgevoerd onder ecologische begeleiding. De momenten dat een ecoloog ter plaatste moet zijn om de werkzaamheden ecologisch te begeleiden, of een controle uit te voeren zijn de volgende:

- Tijdens het ophangen van tijdelijke kasten (is reeds uitgevoerd).
- Voor het verwijderen van groen (check broedvogels en evt. kleine zoogdieren);
- Vleermuischeck en broedvogelcheck maximaal 1 week voorafgaand aan het plaatsen van de exclusion flaps;
- Ecologische begeleiding bij het natuurvrij maken van de woningen;
- Vleermuiscontrole na het natuurvrij maken;
- Controles bij het inbouwen van permanente voorzieningen in de nieuwbouw;
- Eindcontrole functionaliteit permanente maatregelen;
- Controle bij verwijderen externe kasten vleermuizen en broedvogels.

6.4 ECOLOGISCHE PLUS

Tabel 12 geeft een overzicht van de mogelijke groene plus, nadat de nieuwbouw is opgeleverd. De groene plus hangt af van welke opties worden gekozen als maatregelen in de nieuwbouw.

Tabel 12 Totaal benodigde mitigatie, gerealiseerde mitigatie en groene plus.

Verblijven/ nesten	Aangetroffen verblijven	Minimaal benodigde verblijven	Gerealiseerd in nieuwbouw: voorkeursoptie	Gerealiseerd in nieuwbouw: alternatieve optie	Groene plus
Huismus	41	82	Alle daken toegankelijk	100	Alle daken weer toegankelijk, of 18 extra nestplekken
Spreeuw (en gierzwaluw)	6	n.v.t.	12	n.v.t.	12 nestkasten
Gewone dwergvleermuis	9	28	De spouwen toegankelijk bij kopgevels	36	Alle spouwen toegankelijk, of vleermuislocaties die ook geschikt zijn voor winters

7 OVERTREDING VERBODSBEPALINGEN

In het onderstaande tabel is per beschermde soort aangegeven welke verbodsbepalingen van de wet natuurbescherming worden overtreden als gevolg van het voornemen en waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 13 Overzicht van de verbodsbepalingen door het voornemen en of het hiervoor nodig is ontheffing aan te vragen.

Beschermingsregime			Overtreding verbodsbepalingen	Blijft functie in stand met mitigatie?	Eindoordeel overtreding verbodsbepalingen	Aanvraag ontheffing
Soortnaam	Vogelrichtlijn	Habitatrichtlijn	Ja/nee	Ja/nee		Ja/nee
Overige broedvogels.	art. 3.1 doden/storen/vernielen/beschadigen		Ja	Ja		Nee
Huismus	art. 3.1 toren/vernielen/beschadigen		Ja	Ja	Vernielen	Ja
Gewone dwergvleermuis		art. 3.5 doden storen/vernielen/beschadigen	Ja	Nee	Storen/vernielen	Ja

8 GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING

8.1 HUISMUS

Landelijke staat van instandhouding

Sinds 1975 zijn de landelijke aantallen van de huismus vermoedelijk gehalveerd. De grootste afname lijkt voorbij: de recente aantallen schommelen. De verspreiding overlapt met die van concentraties mensen. Huismussen zijn het talrijkst bij oudere huizen in een deels groene, liefst wat rommelige omgeving aan stadsranden of op het platteland. In strakke nieuwbouwwijken en het versteende hart van grote steden zijn ze schaars of ontbreken ze bij gebrek aan nestgelegenheid en/of voedsel (www.sovon.nl, geraadpleegd maart 2022). Het landelijk aantal broedparen wordt op 600.000-1.000.000 (2018-2020) geschat. De landelijke staat van instandhouding van de huismus is beoordeeld als matig ongunstig op de aspecten populatie en verspreiding. Het leefgebied en het toekomstperspectief voor deze soort is wel als gunstig beoordeeld. De laatste twaalf jaren vertoont de populatie geen significante aantalsverandering. De populatie van de soort is momenteel dus stabiel (www.sovon.nl, geraadpleegd maart 2022).

Lokale staat van instandhouding

De binnen het plangebied vastgestelde huismussen maken deel uit van een grotere populatie. Ook buiten het plangebied zijn op diverse plaatsen broedende huismussen aangetroffen (figuur 15). Tijdens de omgevingscheck zijn minimaal 50 nestlocaties binnen een straal van ongeveer 150 meter rondom het plangebied vastgesteld. Qua groenvoorziening wijkt de omgeving weinig af met het plangebied. In de omliggende straten is een vergelijkbare hoeveelheid openbaar en particulier groen aanwezig. De verwachting is dat de omvang van de populatie groot genoeg is om zichzelf in stand te houden. De lokale staat van instandhouding zal niet slechter zijn dan de landelijke staat van instandhouding.

Figuur 15 Locaties met broedende huismussen in de omgeving van het plangebied.

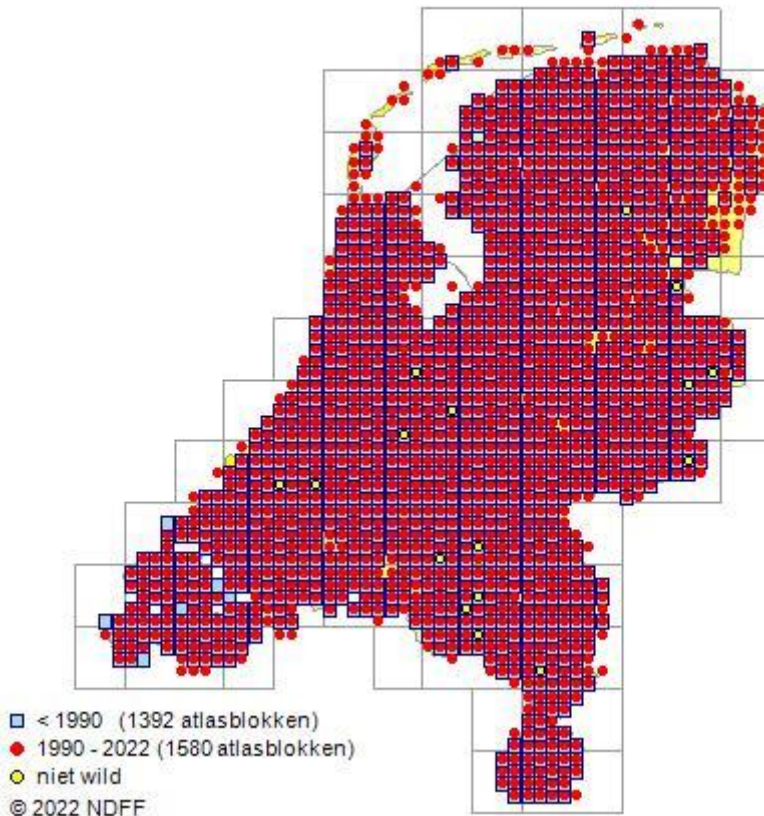
Gevolgen van het plan

Er wordt gewerkt onder ecologische begeleiding en buiten de kwetsbare perioden, buiten het broedseizoen. Tijdens de sloop kunnen de huismussen in hun tijdelijke nestkasten verblijven. In de nieuwbouw worden alle daken weer toegankelijk gemaakt, of worden er in totaal 100 nestkasten ingebouwd, waardoor de huismussen permanente nestplekken terugkrijgen.

8.2 GEWONE DWERGVLEERMUIS

Landelijke staat van instandhouding

De gewone dwergvleermuis is het de meest algemene vleermuis soort in Nederland met een ruime verspreiding over het gehele land. De aantallen worden geschat op 300.000 tot 600.000 dieren (<http://minInv.nederlandsesoorten.nl/content/gewone-dwergvleermuis-pipistrellus-pipistrellus>, geraadpleegd maart 2022). De landelijke staat van instandhouding is dan ook goed.

Figuur 16 Verspreiding van de gewone dwergvleermuis in Nederland. Bron: verspreidingsatlas.nl.

Lokale staat van instandhouding

Een inschatting van de geschiktheid van de omgeving is uitgevoerd tijdens de omgevingscheck. Deze is overdag uitgevoerd in combinatie met het onderzoek naar huismussen. Op basis van deze omgevingscheck is de verwachting dat de verblijfplaatsen in het plangebied niet een op zichzelf staande populatie vormen, maar deel uitmaken van een groter netwerk. In de omgeving van het plangebied zijn veel woningen aanwezig met vergelijkbare bouwstijl. Of de spouwen van deze woningen toegankelijk zijn is onbekend, maar

het is aannemelijk dat ze vergelijkbare potenties bieden voor gewone dwergvleermuizen. Uit de NDFF (april 2022) komt naar voren dat een aantal vleermuizen zijn waargenomen rondom het plangebied. Zo is een winterverblijf van enkele gewone dwergvleermuizen vastgesteld in een flatgebouw (Gouwe 28-66), zwermden zes individuen bij de Leie 1, zijn enkele paarroepende mannetjes vastgesteld en foerageren vleermuizen bij het kanaal ten zuidwesten van het plangebied en in het Larikspark.

Buro Bakker heeft in de buurt van het plangebied weinig ander onderzoek gedaan. Maar tijdens het vleermuisonderzoek voor het plangebied zijn met name in de twee nazomerrondes op verschillende locaties in de omgeving van het plangebied paarverblijfplaatsen vastgesteld. Daaruit is gebleken dat de potenties van de woningen in de omgeving niet afwijken van de onderzochte woningen. Een kaart met geschikte foerageergebieden en mogelijke vliegroutes in de omgeving van het plangebied is weergegeven in figuur 17.

Figuur 17 Kaartbeeld van de omgeving van het plangebied met foerageergebieden en mogelijke vliegroutes van vleermuizen.

Gevolgen van het plan

Er wordt zoveel mogelijk buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis gewerkt en er zijn tijdig alternatieven opgehangen. Bovendien worden alle spouwen in de kopgevels van de nieuwbouwwoningen toegankelijk gemaakt, of worden 36 vleermuiskasten ingebouwd die meerdere compartimenten hebben, zodat ze ook gebruikt kunnen worden in de winter. Dit draagt bij aan duurzame instandhouding van de populatie gewone dwergvleermuizen in Assen.

9 ALTERNATIEVEN

In dit hoofdstuk worden de alternatieven voor de sloop aangedragen, en wordt uitgelegd waarom de alternatieven geen betere uitkomst opleveren.

9.1 NUL-ALTERNATIEF

Het nul alternatief is het niet slopen van de woningen. De woningen hebben een bouwjaar van in de jaren 60 en voldoen vanuit technisch, functioneel en energetisch oogpunt niet meer aan de eisen van deze tijd. In de woningen is asbest aanwezig. De bewoners ondervinden overlast door schimmelproblemen als gevolg van slechte ventilatie. Dit is niet op te lossen door niks te doen.

9.2 ALTERNATIEVE OPLOSSING

Het doel van de sloop en nieuwbouw is het terugbouwen van zeer energiezuinige woningen. Daarnaast worden er woningen teruggebouwd die meer passend zijn voor de huidige gezinsstructuren, aangezien de huidige woningen relatief grote gezinswoningen zijn, wat niet meer past bij de huidige gezinsstructuren. Daarnaast moeten deze woningen meer wooncomfort bieden aan bewoners.

Alternatieve oplossingen om het energielabel van de woningen te verbeteren zijn minder efficiënt en bovendien niet minder ingrijpend, waardoor de aanwezige beschermde soorten dezelfde gevolgen zullen hebben. Alternatieven zijn bijvoorbeeld dakisolatie, spouwmuur isolatie en het plaatsen van voorzetgevels. Daarbij kan getracht worden om de nesten en verblijfplaatsen te ontzien door de daken van binnen te isoleren en delen van de spouw niet te isoleren. Het gevolg is dan wel dat het beoogde energielabel niet gehaald wordt. Daarnaast is het intern herindelen van de woningen om kleinere gezinswoningen te realiseren niet realistisch, en is daarom gekozen voor sloop met herbouw.

9.3 ALTERNATIEVE LOCATIES

Het plan is locatie gebonden. Alternatieve locaties zijn niet aan de orde.

9.4 ALTERNATIEVE UITVOERING

Er wordt bij de uitvoering maximaal rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten, omdat:

- Kwetsbare periodes zoveel mogelijk worden ontzien;
- Er tijdig voldoende tijdelijke alternatieven zijn gerealiseerd;
- De woningen worden voor de start van de werkzaamheden onder ecologische begeleiding natuurvrij gemaakt;
- Er in de nieuwbouw ruim voldoende permanente alternatieven worden gerealiseerd.

10 WETTELIJKE BELANGEN

Voor **de huismus** wordt de ontheffing aangevraagd op basis van ‘Volksgezondheid of de openbare veiligheid’ en ‘Ter bescherming van flora en fauna’.

Tabel 14 Wettelijke belangen Habitatrictlijn op basis waarvan de ontheffing voor de huismus wordt aangevraagd (aangegeven met X).

Vogelrichtlijn (3.1 Wnb)	
X	De volksgezondheid of de openbare veiligheid.
	De veiligheid van het luchtverkeer.
X	Ter bescherming van flora of fauna.
	Voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt.
	Om het vangen, het onder zich hebben, of elke andere wijze van verstandig gebruik, van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

De ontheffing voor de **gewone dwergvleermuis** wordt aangevraagd op basis van het wettelijk belang “Volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”. Daarnaast wordt ook ontheffing aangevraagd op basis van het wettelijk belang “Ter bescherming van wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats”

Tabel 15 Wettelijke belangen Habitatrictlijn op basis waarvan de ontheffing voor de gewone dwergvleermuis wordt aangevraagd (aangegeven met X).

Habitatrictlijn (3.5 Wnb)	
X	Volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
X	Ter bescherming van wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
	Onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van soorten of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten.
	Om het vangen, plukken of het onder zich hebben van bepaalde dieren of planten in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

10.1 VOLKSGEZONDHEID

10.1.1 WOONCOMFORT

In te slopen woningen is sprake van tocht- en vochtproblemen. Vochtige woningen zijn niet comfortabel en kunnen leiden tot gezondheidsklachten, of bestaande gezondheidsklachten verergeren^{2, 3}:

² www.ggd.amsterdam.nl/gezond-wonen/milieu-huis/vocht-schimmels/, geraadpleegd december 2021

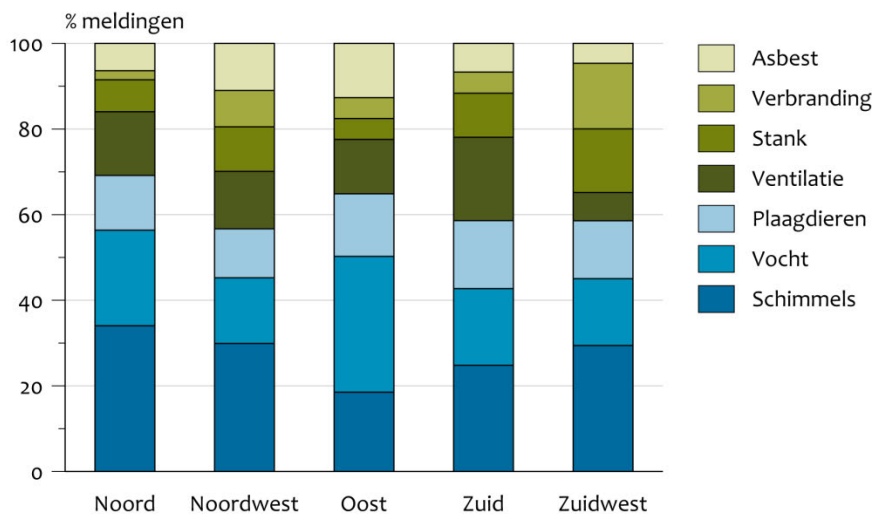
³ www.rivm.nl/Onderwerpen/B/Binnenmilieu/Vocht_schimmels_en_allergenen/Vocht_in_de_woning, 30-7-2012, geraadpleegd december 2021

- Mensen die in een vochtig of schimmelig huis wonen hebben vaker luchtwegklachten dan mensen die in een droog huis wonen. Wonen in een vochtig huis kan leiden tot het ontstaan van astma of verergering daarvan.
- In vochtige huizen komen meer schimmels en/of huisstofmijten voor. Schimmels en huisstofmijten kunnen allergieën veroorzaken.
- Een vochtige, schimmelige woning kan muff gaan ruiken en zo geurhinder veroorzaken.

In het noorden van Nederland worden vocht en schimmel het vaakst aangegeven als oorzaak van gezondheidsklachten door het binnenmilieu.

Belangrijkste oorzaken van gezondheidsklachten binnenmilieu per regio, 2010

Figuur 18 Overzicht belangrijkste oorzaken van gezondheidsklachten binnenmilieu per regio, 2010. RIVM, 2010

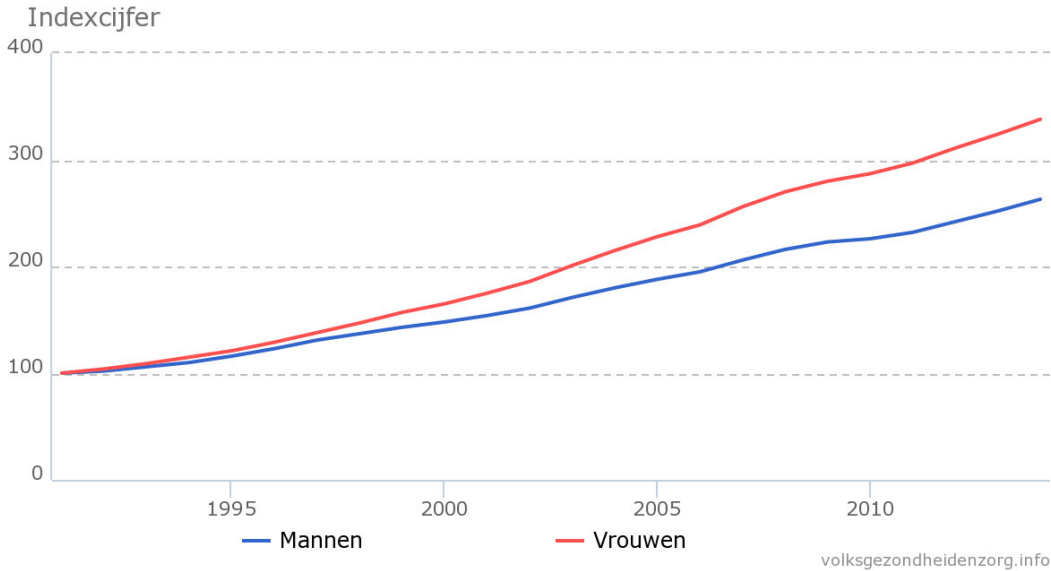
In diverse onderzoeken is een relatie aangetoond tussen het wonen in een vochtig huis en het risico op astma of allergie. Het is nog onvoldoende duidelijk of vocht vooral een indirecte maat is voor blootstelling aan milt- of schimmelproducten of dat er ook andere factoren in de binnenlucht verantwoordelijk zijn (Gezondheidsraad, 2007).

Astma komt voor bij 7-10% van de kinderen. In de leeftijd van 6 jaar tot de leeftijd van 14 jaar rapporteert circa 7% van de kinderen astma; bij jongere kinderen is de prevalentie hoger. Bij volwassenen ligt het percentage van mensen met astmatische klachten op 11%⁴.

Het aantal mensen met astmaklachten neemt toe (zie figuur 19). Een deel van de stijging is mogelijk te verklaren door veranderingen in het bewustzijn, de herkenning en de diagnostiek van astma. Daarnaast is een deel van de stijging waarschijnlijk te verklaren door epidemiologische ontwikkelingen, zoals verandering in leefstijl en leefomgeving en de manier van registreren³.

⁴ <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/astma/cijfers-context/huidige-situatie#node-prevalentie-en-incidentie-astma-epidemiologisch-onderzoek-kinderen>, geraadpleegd april 2022

Jaarprevalentie van astma, 1990-2015

Figuur 19 Trends in aantal mensen met astma naar geslacht tussen 1991 en 2015

Deze gegevens tonen aan dat een groeiend aantal mensen last heeft van astmatische klachten. Het is een serieus probleem. Dat maakt ook de noodzaak om een slecht binnenmilieu in huizen aan te pakken groter.

10.1.2 ASBEST

In de woningen zijn op meerdere plekken asbest aanwezig. Particulieren en bedrijven mogen asbest niet (her)gebruiken, bewaren, verkopen, importeren, weggeven, opnieuw toepassen en bewerken. Sinds 1 juli 1993 geldt dit in Nederland en sinds 2005 in heel de Europese Unie. Asbest mag niet in nieuwe producten zitten, omdat asbestvezels levensgevaarlijk kunnen zijn als ze worden ingeademd (www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asbest, geraadpleegd maart 2022).

Na het inademen van asbestvezels kunnen mensen ernstig ziek worden. Het kan jaren duren voor er gezondheidsklachten zijn. Maar het kan uiteindelijk longkanker, longvlieskanker, buikvlieskanker (mesotheliom) of stoflongen (asbestose) veroorzaken (www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asbest, geraadpleegd maart 2022).

Asbest kan na verloop van tijd beschadigd raken. Vroeg of laat komt er een moment dat asbestvezels vrijkomen. De gemiddelde concentratie in Nederland is nog altijd een stuk hoger dan de waarde die de Gezondheidsraad in 2010 adviseerde als acceptabel risico (www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asbest, geraadpleegd maart 2022).

Gezien de aanwezigheid van asbesthoudend materiaal in de woningen is er bij calamiteiten zoals brand een risico op vervuiling van de wijde omgeving en het milieu. Dit levert risico's op voor de gezondheid van bewoners en omwonenden.

Bij de werkzaamheden zal het verwijderen en afvoeren van de asbesthoudende materialen worden uitgevoerd door een daarvoor gecertificeerd bedrijf. Hierdoor wordt het risico voor de volksgezondheid en het milieu weggenomen.

10.2 VOOR HET MILEU WEZENLIJKE GUNSTIGE EFFECTEN

De woningbouwverenigingen zitten in een transitie naar energiezuiniger wonen en daarmee duurzamere woningen. Een essentieel onderdeel in de verduurzaming van woningen bestaat uit het verbeteren van de isolatie. Het verminderen van de energiebehoefte van woningen is belangrijk voor een gezond leefklimaat voor iedereen en is daarmee van openbaar belang en van invloed op de volksgezondheid.

Alle woningen van woningcorporaties dienen gemiddeld energielabel B te hebben. Dit is het gevolg van bindende afspraken tussen provincies en woningcorporaties. De sloop van de woningen en de nieuwbouw van duurzamere woningen zal bijdragen aan deze doelstelling. De te slopen woningen hebben in dit geval energielabel C-F en dit zal teruggebracht worden naar label A (of lager). Het streven is om de woningen gasloos op te leveren.

Deze afspraken zijn op landelijk niveau vastgesteld in het Energieconvenant dat in 2012 is gepresenteerd door de Minister van Binnenlandse Zaken (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Aedes vereniging van woningcorporaties, Nederlandse Woonbond, Vastgoed Belang Vereniging van particuliere beleggers in vastgoed). Hierin is vastgelegd dat de woningbouwsector aanzienlijk moet bezuinigen op het gebouw gebonden energieverbruik. Het uitgangspunt van het Energieconvenant is dat alle woningen een gemiddelde Energie Index van 1,25 hebben (gemiddeld energielabel B; Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2012).

Punt 6 van het Energieconvenant geeft aan dat “alle partijen het belang van energiebesparing zien, vanwege het klimaat, de eindigheid van fossiele brandstoffen en de stijging van de energieprijzen in relatie tot de woonlastenontwikkeling” (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2012). Daarmee is het thema milieu een belangrijk onderdeel van het Energieconvenant. Bij het opwekken van energie wordt veel gebruik gemaakt van fossiele brandstoffen. Bij het verbranden van deze fossiele brandstoffen komt veel CO₂ vrij. Dit heeft negatieve gevolgen voor het klimaat, het milieu en flora en fauna. Door de nieuwe energiezuinige woningen kan zuiniger worden gestookt, wat leidt tot minder verbruik van fossiele brandstoffen, waardoor de uitstoot van CO₂ wordt gereduceerd. Actium draagt daarom met dit project indirect bij aan bescherming van flora en fauna.

Nederland heeft zich gecommitteerd aan het Klimaatakkoord van Parijs. Het Parijs-akkoord betekent voor Nederland een beperking van de uitstoot van broeikasgassen met 80% of meer in 2050. Uitvoering daarvan vraagt om zodanig ingrijpende veranderingen, dat de voorbereiding en invoering daarvan zo snel mogelijk moeten worden opgepakt wil dit doel nog haalbaar zijn (PBL, 2016: <http://www.pbl.nl/nieuws/nieuwsberichten/2016/klimaatakkoord-parijs-vergt-ingrijpend-beleid-in-nederland>).

10.3 BESCHERMING FLORA EN FAUNA

De sloop wordt zodanig uitgevoerd dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de aanwezige vleermuissoorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. De sloop wordt uitgevoerd nadat de woningen onder ecologische begeleiding natuurvrij zijn gemaakt zodat geborgd is dat geen actieve nesten aanwezig

zijn, of dieren worden ingesloten. Daarnaast wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met het broedseizoen en de kwetsbare perioden van de huismus en de gewone dwergvleermuis. Als dit niet (volledig) mogelijk is, worden extra controles uitgevoerd bij de woningen door een ecooloog. Hierdoor worden effecten op beschermde soorten in belangrijke mate beperkt. Daarnaast zijn, met de gewenningsduur in acht nemend, tijdelijke voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis en de huismus getroffen, waardoor deze soorten al voor de start van de sloop kunnen wennen aan nieuwe voorzieningen. Dit borgt dat de dieren tijdens de werkzaamheden kunnen uitwijken. De nieuwe woningen worden geschikt voor de gewone dwergvleermuis en huismus opgeleverd. Daarnaast worden er 12 nestkasten ingebouwd die geschikt zijn voor de spreeuw en gierzwaluw, zodat deze kunnen terugkeren en/of zich kunnen vestigen in de Lariks-buurt.

Daarnaast is het streven om de groene wijk zoveel mogelijk groen te houden. Het gemeentelijk groen blijft bestaan, en voor bewoners komen er opties om groene tuinen te verkrijgen. Een groene wijk zorgt ervoor dat de functionaliteit als foerageergebied en leefgebied voor vleermuizen en huismussen voor langere tijd blijft bestaan. Ook andere soorten, zoals bijvoorbeeld algemene broedvogels, kunnen hiervan profiteren.

Deze maatregelen zorgen ervoor dat de dieren weer terug kunnen keren naar het plangebied, zodat de lokale populaties in stand worden gehouden.

II LITERATUUR EN BRONNEN

- Buro Bakker (2020); Quickscan Wnb complex 1038 in Assen. Rapport P20044, Assen
- Buro Bakker (2019); Ecologisch onderzoek complex 1038 Assen. Huismussen en vleermuizen. Rapport P20103, Assen.
- Buro Bakker (2020); Mitigatieplan complex 1038. Rapport P20103, Assen.
- BIJ12 (2017); Kennisdocument Gierzwaluw, versie 1.0
- BIJ12 (2017); Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0
- BIJ12 (2017); Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, versie 1.0
- BIJ12 (2017); Kennisdocument Huismus, versie 1.0
- Gezondheidsraad (2007); Astma, allergie en omgevingsfactoren. Den Haag
- Nationale Databank Flora en Fauna. .
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Websites:

- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.vogelbescherming.nl
- www.sovon.nl
- www.verspreidingsatlas.nl/planten
- www.openstreetmap.org
- www.google.com/maps
- www.ggd.nl
- www.rivm.nl
- www.unitura.nl

I2 BIJLAGE I: QUICKSCAN

Quickscan Wnb complex 1038

sloop van 17 woningblokken

buro *bakker* adviesburo voor ecologie

Quickscan Wnb complex 1038

sloop van 17 woningblokken

Opdrachtgever

Actium

Contactpersoon

[Redacted]

Status

definitief

Datum

23 maart 2020

Vrijgave

[Redacted]

Inhoud

1 Inleiding	5	
1.1	Wettelijk kader	5
1.2	Onderzoeksmethode	5
1.3	Ligging en beschrijving plangebied	6
1.4	Planbeschrijving	8
2 Resultaten en effecten	9	
2.1	Afbakening: mogelijk beïnvloede soorten	9
2.2	Vogelrichtlijnsoorten	9
2.3	Habitatrichtlijnsoorten	11
2.4	Nationaal (Andere) beschermde dier- en plantensoorten	13
3 Conclusie	15	
3.1	Conclusie beschermde soorten	15
3.2	Benodigde vervolgstappen	15
4 Literatuur en bronnen	17	

1 | Inleiding

Woningcorporatie Actium heeft plannen voor de sloop van zeventien woonblokken in Assen. Effecten op beschermde soorten als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Een toetsing aan het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming is dan ook noodzakelijk.

Deze quickscan geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde flora en fauna zijn aanwezig of kunnen in het plangebied en omgeving voorkomen?
- Kunnen de geplande werkzaamheden negatieve effecten hebben op beschermde flora en fauna?
- Zo ja, welke effecten kunnen optreden en welke maatregelen zijn dan nodig om deze negatieve effecten te voorkomen?
- Is er kans op overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming?
- Indien overtreding niet volledig te vermijden is, welke vervolgstappen zijn dan aan de orde?

1.1 Wettelijk kader

Per 1 januari 2017 zijn de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet opgegaan in één nieuwe wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming betreft het onderdeel soorten, voorheen de Flora- en faunawet. Met deze quickscan vindt de toetsing aan het onderdeel soorten van de Wet natuurbescherming plaats.

In de Wet natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden:

1. Vogelrichtlijnsoorten (artikel 3.1 - 3.4)
2. Habitatrichtlijnsoorten en soorten genoemd in de Verdragen van Bern en Bonn (artikel 3.5 - 3.9)
3. Andere soorten (artikel 3.10 - 3.11; bijlage onderdeel A en B)

De lijst 'jaarrond beschermde nesten' die onder de Flora- en faunawet is opgesteld, is ook onder de Wnb geldig. Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, de zorgplicht (artikel 1.11) voor alle in het wild levende dieren.

Voor dit project is de provincie Drenthe het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en voor het verlenen van een eventuele ontheffing. De provincie Drenthe heeft voor de implementatie van de Wet natuurbescherming een verordening vastgesteld. Hierin is onder meer de lijst met vrijgestelde soorten te vinden.

1.2 Onderzoeksmethode

Voor het bepalen van de mogelijke effecten van de geplande werkzaamheden is het noodzakelijk te weten welke beschermde soorten aanwezig zijn en kunnen zijn, in en in de omgeving van het plangebied. Hiervoor is bronnenonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd.

Bronnenonderzoek

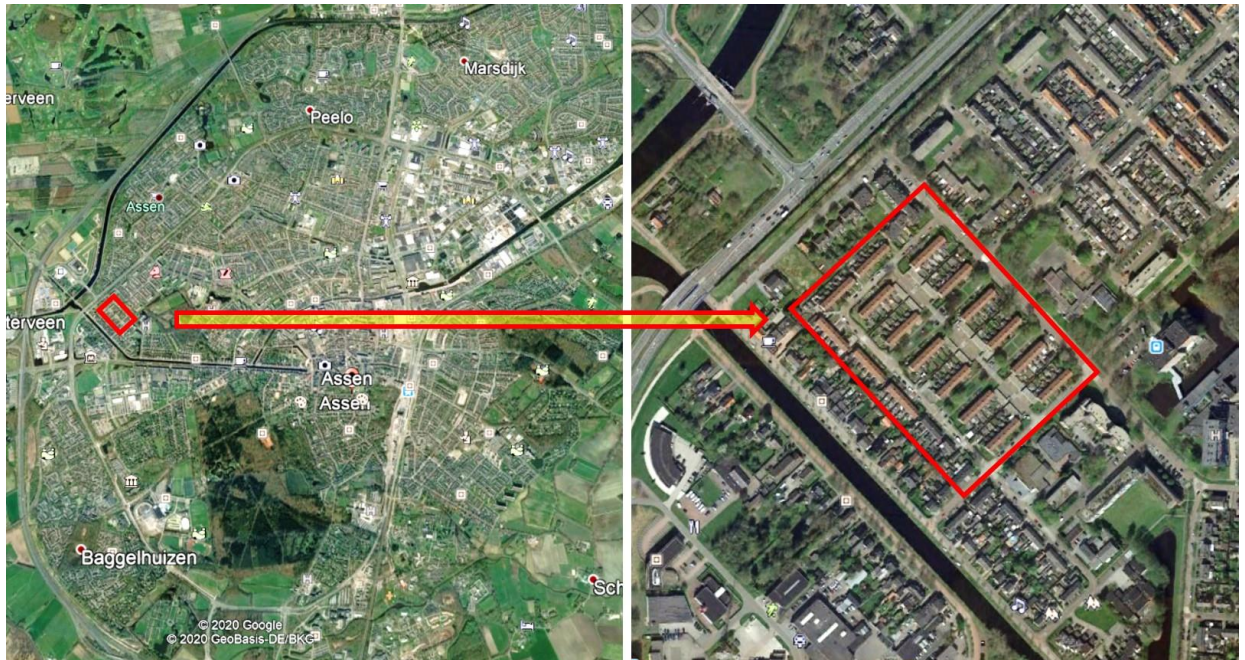
Het bronnenonderzoek bestaat uit het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF, geraadpleegd 6 maart 2020) en vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten flora en fauna. Hiervoor zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie ook hoofdstuk 4).

Veldonderzoek

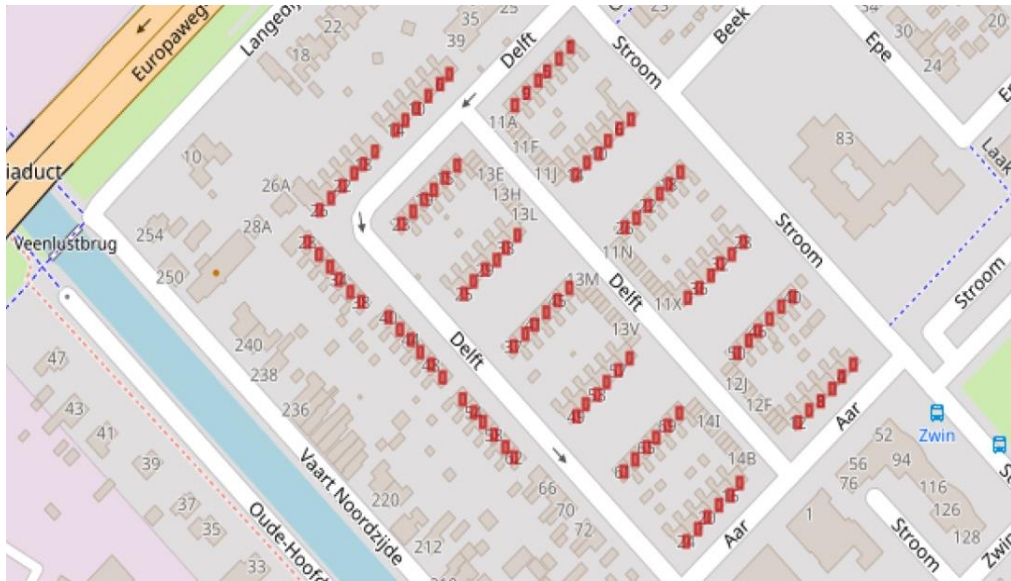
Op 3 maart 2020 is een verkenning in het plangebied en de directe omgeving (onderzoeksg gebied) uitgevoerd door een ecooloog van Buro Bakker. Tijdens dit veldbezoek is een beoordeling gemaakt van het plangebied als geschikt leefgebied voor beschermde flora en fauna. Tevens zijn de waargenomen beschermde soorten genoteerd. Hierbij is extra gelet op de aanwezigheid van open stootvoegen, kieren en andere openingen, die beschermde soort(groep)en zoals huismus, gierwaluw of vleermuizen toegang zouden kunnen geven tot ruimtes in de daken of spouwmuren van de gebouwen.

1.3 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied Complex FC1038 betreft de adressen Aar 2 t/m 24 (even), Stroom 4 t/m 50 (even), Delft 4 t/m 62 (even) en Delft 1 t/m 71 (oneven). Deze straten liggen in Assen, provincie Drenthe (Figuur 1, Figuur 2). Het complex bestaat uit zeventien woonblokken met rijtjeshuizen van steeds hetzelfde type. De daken zijn met sneldekpannen gedekt, enkele blokken hebben een dakoverstek met kunststof of houten betimmering. Bij alle andere woningen liggen de gevelpannen over trespas windveren op de gevel. Open stootvoegen zijn afwezig. De Foto's 1 t/m 5 geven een impressie van het plangebied.

Figuur 1 De ligging van het plangebied complex FC1038 in Assen (Bron: Google Earth Pro)

Figuur 2 Overzicht van de te slopen woonblokken, weergegeven met rode blokjes. (bron: openstreetmap.org)

Foto 1 Impressie van het plangebied met hagen.

Foto 2 Impressie van het plangebied met coniferen.

Foto 3 Impressie van het plangebied met haag en grasveldje.

Foto 4 Kunststof overstek en huis-
mus in dakgoot.

Foto 5 *Typische kopgevel zonder open stootvoegen en met trespa windveren.*

1.4 Planbeschrijving

De woonblokken inclusief garageboxen worden gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouwwoningen. De planning is om in 2021 met de sloop te beginnen, zodat in 2023 de nieuwbouw opgeleverd kan worden.

2 | Resultaten en effecten

Dit hoofdstuk beschrijft het (mogelijke) voorkomen van beschermde flora en fauna. Per beschermingsregime zijn de effecten beschreven en getoetst aan de Wet natuurbescherming. Vervolgens zijn de eventuele vervolgstappen aangegeven. In dit hoofdstuk is een onderscheid gemaakt in Vogelrichtlijnsoorten (paragraaf 2.2), Habitatrichtlijnsoorten (paragraaf 2.3) en nationaal beschermde soorten (paragraaf 2.4).

2.1 Afbakening: mogelijk beïnvloede soorten

Beschermde soorten die negatieve effecten kunnen ondervinden van de sloopwerkzaamheden zijn soorten die in gebouwen verblijven, namelijk gebouwbewonende vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen (huismus, gierzwaluw). Daarnaast kunnen tijdens het broedseizoen ook andere broedvogels zoals spreeuw en kauw worden verstoord. Verder kunnen in het plangebied steenmarters voorkomen welke, bij aanwezigheid van geschikte openingen, toegang kunnen krijgen tot de gebouwen in het plangebied.

Omdat het sloop van woningen betreft kan de aanwezigheid van beschermde flora en een aantal andere soortgroepen, namelijk amfibieën, reptielen, vissen en grondgebonden zoogdieren van de Habitatrichtlijn, op voorhand worden uitgesloten. Deze soortgroepen maken geen gebruik van woningen en zijn gebonden aan specifieke omstandigheden die in het plangebied afwezig zijn.

2.2 Vogelrichtlijnsoorten

Aanwezige soorten

Jaarrond beschermde nesten

Uit bronnenonderzoek blijkt dat de huismus en gierzwaluw in Assen voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn in en om het plangebied tientallen huismussen waargenomen. Dit waren onder andere mannetjes die in dakgoten en bij kopgevels aan het zingen waren (Foto 4). Op verschillende plekken gingen huismussen via de dakgoot onder de pannen. Deze observaties kunnen duiden op de aanwezigheid van huismusnesten op die plekken.

Gierzwaluwen konden ten tijde van het veldbezoek nog niet in Nederland worden waargenomen, omdat die nog in de zuidelijke overwinteringsgebieden verblijven. De daken zijn door het ontbreken van voldoende grote openingen bij kantpannen en eindvorsten niet geschikt voor nestplaatsen van gierzwaluwen. Aanwezigheid van gierzwaluwnesten in deze gebouwen is daarom uitgesloten.

Categorie 5-soorten

De zogenaamde categorie 5-soorten zijn vogelsoorten waarvan de nesten niet standaard jaarrond beschermd zijn, maar dat onder bepaalde omstandigheden wel kunnen zijn. Onder deze categorie vallen onder meer de spreeuw, zwarte roodstaart, ekster, kool- en pimpelmees en huiszwaluw. Tijdens het veldbezoek zijn op verschillende plekken in en om het plangebied koolmezen en op daken zingende spreeuwen waargenomen (o.a. nabij Delft 11, Delft 78). Dit wijst mogelijk op de aanwezigheid van geschikte broedplekken voor deze soorten. Ook zijn in het onderzoeksgebied in verschillende bomen eksters en eksternesten waargenomen (Foto 6).

Foto 6 *Eksternest achter Delft 16-26.*

Overige broedvogels

Overige soorten die onder de daken kunnen broeden zijn bijvoorbeeld kauw en witte kwikstaart. In de achtertuinen van de woningen is veel groen van bomen en struiken aanwezig. Dit vormt een zeer geschikt habitat voor algemene zangvogels zoals merel, roodborst, winterkoning, heggenmus, hout- en tortelduif. Tijdens het veldbezoek zijn onder meer houtduif, roodborst en tortelduif waargenomen. Op verschillende daken (o.a. Delft 18 en Stroom 50) bevonden zich ook groepjes kauwen.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Voor een aantal vogelsoorten geldt dat zij hun nestplaatsen en/of hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik hebben, of hier jaarlijks weer naar terugkeren. Deze nesten vallen jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming.

Vanwege de aanwezigheid van geschikte broedplekken voor huismus zijn negatieve effecten van de sloop op deze vogels met jaarrond beschermde nesten niet uit te sluiten. Vernieling van huismusnesten zou een overtreding van de Wnb zijn en is dus ontheffingsplichtig. Ten behoeve van een mogelijke ontheffingsaanvraag is het van belang om inzicht te krijgen in de aantallen broedparen en de locaties waar deze soort tot broeden komt. Met een nader onderzoek kan hier uitsluitsel over gegeven worden.

Categorie 5-soorten: spreeuw, koolmees en ekster

Bij de sloop van de woningblokken kunnen mogelijk nesten van spreeuwen vernield worden. Omdat het grootschalige sloop is, kunnen ook nesten in de omgeving die niet aan gebouwen gebonden zijn zoals bijvoorbeeld de eksternesten verstoord of door nestverlating functioneel vernield worden. Om de

effecten hiervan te kunnen inschatten is inventarisatie van de aantallen en locaties van nesten van categorie 5-soorten gewenst.

Overige broedvogels

(Opzettelijke) verstoring van Vogelrichtlijnsoorten is alleen toegestaan als er geen wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soorten. We adviseren om het broedseizoen te ontzien, omdat er in het plangebied ook soorten kunnen voorkomen die in een slechte staat van instandhouding verkeren en omdat tijdens de werkzaamheden ook in gebruik zijnde nesten vernield kunnen worden, waardoor alsnog sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming.

2.3 Habitatrictlijnsoorten

2.3.1 Vleermuizen

Aanwezige beschermde soorten

Uit bronnenonderzoek blijkt dat vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger in Assen voorkomen.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen verblijven in bomen en/of gebouwen. Deze verblijfplaatsen zijn het gehele jaar beschermd, ook als de dieren gedurende een deel van het jaar op andere plekken verblijven.

De te slopen woningen zijn beperkt geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Open stootvoegen zijn afwezig, waardoor de spouwen hooguit via de gevelpannen bereikbaar kunnen zijn. De gevelpannen liggen strak tegen elkaar en de windveren aan. Omdat op sommige plekken tussen de windveren en de gevelpannen kieren zitten, zijn de ruimtes onder de pannen mogelijk wel bereikbaar voor vleermuizen (Foto's 7, 8). Ook de trespa windveren bieden op enkele plekken door onderlinge kieren voldoende grip om op te kunnen landen. Onder een aantal loodslabben zitten ook kieren die voor vleermuizen groot genoeg zijn om ruimtes onder de dakpannen te kunnen bereiken (Foto 7). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen is daarom op voorhand niet volledig uit te sluiten.

Grote kraam en/of winterverblijven worden niet in de woningen verwacht, omdat tussen de muur en het isolatiemateriaal en onder de dakpannen geen grote ruimten zitten. Het dak is voor de winter qua klimaat niet constant genoeg om als verblijf te dienen, maar is wel geschikt als zomer en/of paarverblijf.

Foto 7 Strakke gevelpannen met voor vleermuizen geschikte openingen onder pannen en loodslab.

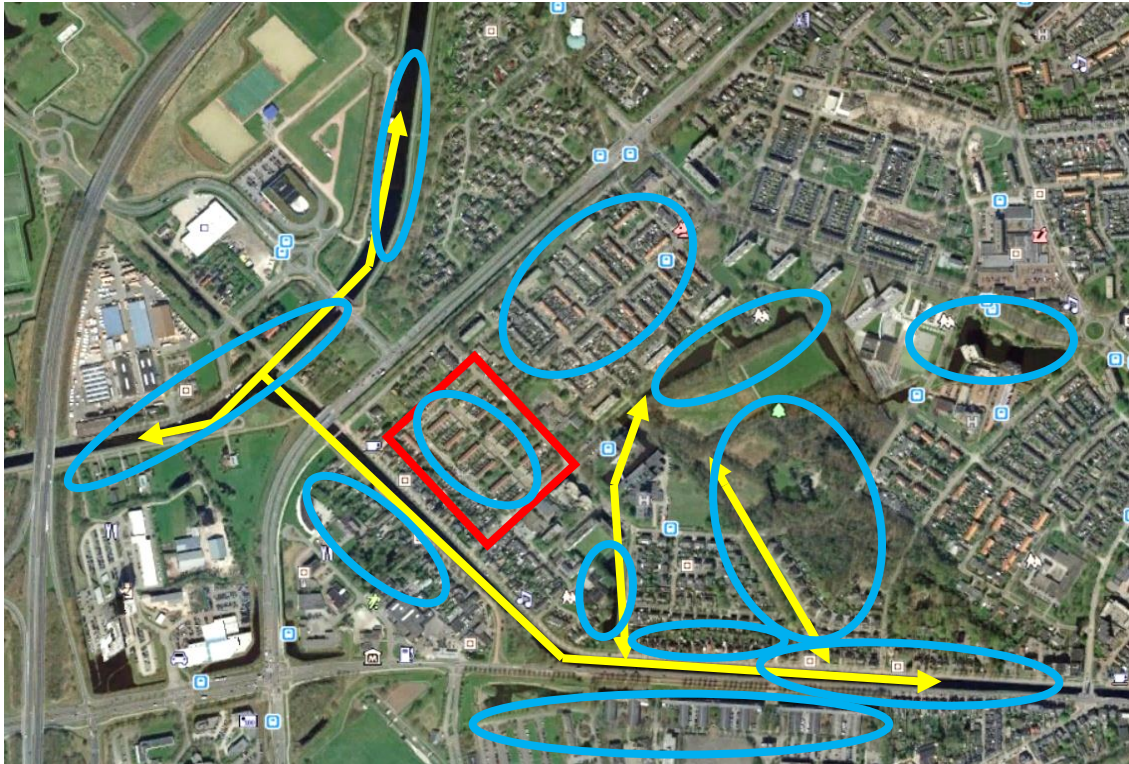
Foto 8 Strakke gevelpannen, kieren tussen trespdelen.

Essentiële vliegroutes

Essentiële vliegroutes, die verblijfplaatsen en foerageergebied verbinden, bestaan uit lijnvormige structuren, zoals bomenrijen en watergangen. Sommige soorten mijden hierbij (fel) verlichte plekken. Deze lijnvormige structuren ontbreken in het onderzoeksgebied. Net buiten het onderzoeksgebied zijn wel potentiële vliegroutes aanwezig, met name langs de vaart en ander oppervlaktewater en langs opgaande groenstructuren. Deze potentiële vliegroutes zijn daarnaast geschikt als foerageergebieden (zie Figuur 3).

Essentieel foerageergebied

Binnen het plangebied ontbreekt belangrijk onmisbaar foerageergebied. Enkele luwe plekken in het plangebied zijn aanwezig en kunnen gebruikt worden als foerageerplek. Er zijn meerdere soortgelijke foerageerplekken aanwezig buiten het plangebied. Vleermuizen maken verder gebruik van groenelementen in de stad zoals tuinen, bomenrijen, luwte van gebouwen en parken, die in de omgeving in ruime mate voorhanden zijn (Figuur 3). Het plangebied maakt dus deel uit van een veel groter gebied waarin geschikt foerageergebied in ruime mate aanwezig is. Essentieel en onmisbaar foerageergebied is daarom niet aanwezig in het plangebied.

Figuur 3 Overzicht van mogelijke vliegroutes (gele pijlen) en foerageergebieden (blauwe ellipsen) in en rond het plangebied (rood kader).

Effecten en vervolg

Bij het slopen van de woningen kunnen mogelijk beschermde verblijfplaatsen van vleermuizen vernield worden. Dit kan een overtreding van de Wnb tot gevolg hebben, waardoor een ontheffing bij de Provincie Drenthe moeten worden aangevraagd en verkregen. Voor een ontheffingsaanvraag is het eerst nodig een beeld te hebben van de aantallen, typen en locaties van verblijfplaatsen van vleermuizen. Een nader onderzoek naar vleermuizen is daarvoor noodzakelijk.

2.4 Nationaal (Andere) beschermde dier- en plantensoorten

Aanwezige beschermde soorten

In het plangebied en omgeving is in beperkte mate geschikt habitat aanwezig voor een aantal nationaal beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Op basis van verspreidingsgegevens is de aanwezigheid van steenmarter in het plangebied niet uit te sluiten. Enkele muizensoorten of andere kleine zoogdieren kunnen gebruik maken van het plangebied. Uit de omgeving zijn waarnemingen bekend van onder meer bosmuis, huisspitsmuis en egel.

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen voor steenmarters geschikte openingen waargenomen in de woningen. Omdat de woningen nog merendeels bewoond zijn, zijn de achtertuinen niet betreden en afdakjes, schuurtjes e.d. dus niet volledig onderzocht. Het is aan de hand van deze quickscan nog niet uit te sluiten, dat er verblijfplaatsen van steenmarters in bijvoorbeeld schuurtjes aanwezig zijn.

Effecten en vervolg

Voor steenmarter geldt geen vrijstelling. Verstoring van de soort is toegestaan, vernietiging van vaste verblijfplaatsen niet. Op basis van de quickscan kunnen verblijfplaatsen van de steenmarter niet geheel uitgesloten worden. Hier is nader onderzoek voor nodig. Dat kan plaatsvinden in combinatie met vleermuisonderzoek.

Voor de overige aanwezige nationaal beschermde soorten geldt conform de verordening natuurbescherming provincie Drenthe een algehele vrijstelling. Eventuele schade aan soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, hoeft niet te worden gecompenseerd. Wel is op deze soorten de zorgplicht van kracht (Wet natuurbescherming artikel 1.11). De zorgplicht houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen.

3 | Conclusie

3.1 Conclusie beschermde soorten

Op basis van de quickscan zijn met betrekking tot de aanwezigheid van beschermde flora en fauna de volgende conclusies te trekken:

- In en rond het plangebied is geschikt broedbiotoop voor de volgende jaarrond beschermde Vogelrichtlijnsoorten aanwezig: **huismus**;
- In en rond het plangebied is geschikt broedbiotoop voor onder meer de volgende categorie 5-Vogelrichtlijnsoorten aanwezig: **spreeuw, koolmees, ekster**;
- In en rond het plangebied is geschikt broedbiotoop voor **overige broedvogels** zoals merel, roodborst en kauw aanwezig;
- In de te slopen woningen zijn mogelijk geschikte **verblijfplaatsen voor vleermuizen** aanwezig;
- In te slopen schuurtjes zijn mogelijk geschikte **verblijfplaatsen voor steenmarters** aanwezig;
- In en rond het plangebied komt verder een aantal **nationaal beschermde soorten** voor, namelijk egel, huisspitsmuis en bosmuis. Voor deze andere soorten geldt dat ze allemaal zijn opgenomen in bijlage 5 van de provinciale verordening, zodat voor deze soorten een vrijstelling geldt. De algemene **zorgplicht** is wel van kracht.

Indien andere werkzaamheden dan die zijn genoemd in Hoofdstuk 2 gaan plaatsvinden, dienen ook deze ingrepen getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming. De conclusies kunnen dan afwijken van de bovenstaande conclusies.

3.2 Benodigde vervolgstappen

- Vóórdat de werkzaamheden kunnen plaatsvinden is een nader onderzoek nodig naar de volgende soorten:
  - Huisumus (2 bezoeken in de periode 1 april – 15 juni)
  - Categorie 5-soorten Vogelrichtlijn (gecombineerd met huismusonderzoek)
  - Vleermuizen (4 bezoeken in de periode 15 mei – 1 oktober)
  - Steenmarter (gecombineerd met vleermuisonderzoek)
- Om negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden op de aanwezige broedvogels te voorkomen, dient te worden gewerkt buiten het broedseizoen (buiten de periode half maart t/m half juli).
- Voor nationaal beschermde soorten geldt de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen. Dit kan door het rooien van de tuinen in één richting uit te voeren, zodat eventuele grondgebonden dieren zelfstandig het gebied kunnen verlaten.

Uit het nader onderzoek zal blijken of een ontheffing op de Wet natuurbescherming nodig is en of er maatregelen getroffen moeten worden. De behandeltermijn van een ontheffing bij de Provincie Drenthe duurt minimaal 13 weken, ook zijn er kosten aan de ontheffingsaanvraag verbonden.

4 | Literatuur en bronnen

- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Versie 1.0 juli 2017.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, Versie 1.0 juli 2017.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, Versie 1.0 juli 2017.
- DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Google Earth Pro., 2020. Tele Atlas.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.
- Ministerie van LNV, 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Geraadpleegd 5 maart 2020.

Websites

- www.zoogdiervereniging.nl
- www.vogelbescherming.nl
- www.sovon.nl

Colofon

Uitgevoerd door

Buro Bakker adviesburo voor ecologie

Stationsstraat 29c
Postbus 10034 | 9400 CA Assen
T 0592 - 313389 | info@burobakker.nl
www.burobakker.nl

Projectleiding

■■■■■■■■■■

Rapportage

■■■■■■■■■■

Veldwerk

■■■■■■■■■■

Kwaliteitscontrole

■■■■■■■■■■

© Buro Bakker adviesburo voor ecologie
Gebruik en overname van gegevens alleen
toegestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren

Buro Bakker (2020); Quickscan Wnb complex 1038.
sloop van 17 woningblokken. Rapport P20044, Assen.

Foto's: ■■■■■■

I3 BIJLAGE II: NADER ONDERZOEK

Ecologisch onderzoek complex 1038 Assen

huismussen en vleermuizen

buro *bakker* adviesburo voor ecologie

Ecologisch onderzoek complex 1038 Assen

huismussen en vleermuizen

Opdrachtgever

Actium

Contactpersoon

[Redacted]

Status

Concept

Datum

9 februari 2021

Vrijgave

[Redacted]

Inhoud

1 Inleiding	5	
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Wettelijk kader	5
1.3	Leeswijzer	6
2 Beschrijving project	7	
2.1	Ligging en beschrijving van het plangebied	7
2.2	Potentie beschermde soorten	7
2.3	Beschrijving van het voornemen	8
3 Onderzoeksmethode	9	
3.1	Onderzoek huismussen	9
3.2	Onderzoek vleermuizen	9
3.3	Omgevingscheck	10
4 Resultaten	11	
4.1	Huismus	11
4.2	Vleermuizen	13
4.3	Overige beschermde soorten	16
4.4	Samenvatting beschermde soorten	16
5 Effecten en vervolgstappen	19	
5.1	Effecten	19
5.2	Vervolgstappen	19
6 Literatuur en bronnen	23	

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Actium is van plan om 17 blokken rijtjeswoningen aan de Aar, Stroom en Delft in Assen te slopen. Voor het project is een quickscan flora en fauna uitgevoerd¹, waaruit blijkt dat de woningen geschikt zijn voor vleermuizen en huismussen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen of nesten van deze soorten kon met de quickscan niet worden uitgesloten.

Deze door de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde nesten en verblijfplaatsen worden mogelijk aangetast door de geplande werkzaamheden. Om de vervolgstappen te kunnen bepalen is het noodzakelijk om inzichtelijk te krijgen waar de verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van huismussen aanwezig zijn.

Dit rapport doet verslag van het nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van huismussen dat is uitgevoerd in het zomerhalfjaar van 2020. Het rapport geeft antwoord op de volgende vragen:

- Zijn er verblijfplaatsen van vleermuizen of nestplaatsen van huismussen in de woningen aanwezig?
- Is er door het voornemen kans op overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming?
- Zijn er aan de hand van dit onderzoek vervolgstappen, zoals een ontheffingsaanvraag en mitigerende en compenserende maatregelen aan de orde?

1.2 Wettelijk kader

Per 1 januari 2017 zijn de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet opgegaan in één nieuwe wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming betreft het onderdeel soorten, voorheen de Flora- en faunawet.

In de Wet natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden:

1. Vogelrichtlijnsoorten (artikel 3.1 - 3.4)
2. Habitatrichtlijnsoorten en soorten genoemd in de Verdragen van Bern en Bonn (artikel 3.5 - 3.9)
3. Andere soorten (artikel 3.10 - 3.11; bijlage onderdeel A en B)

Onder de Flora- en faunawet is een lijst met 'jaarrond beschermde nesten' opgesteld, die ook onder de Wnb geldig is. Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, de zorgplicht (artikel 1.11) voor alle in het wild levende dieren.

Voor dit project is de provincie Drenthe het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en voor het verlenen van een eventuele ontheffing. De provincie Drenthe heeft voor de implementatie van de Wet natuurbescherming een verordening vastgesteld. Hierin is onder meer de lijst met vrijgestelde soorten te vinden.

---

¹ Buro Bakker, 2020. Quickscan Wnb complex 1038. Sloop van 17 woningblokken. Rapport P20044. Buro Bakker, Assen.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is opgedeeld in verschillende hoofdstukken. Allereerst wordt er een beschrijving gegeven van het plangebied en de geplande werkzaamheden (hoofdstuk 2). Daarbij zal ingegaan worden op de resultaten van de quickscan. Daarna zal de methode van het nader onderzoek besproken worden (hoofdstuk 3), gevolgd door de resultaten van het onderzoek (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 staan de conclusies samengevat en wordt geadviseerd over de benodigde vervolgstappen.

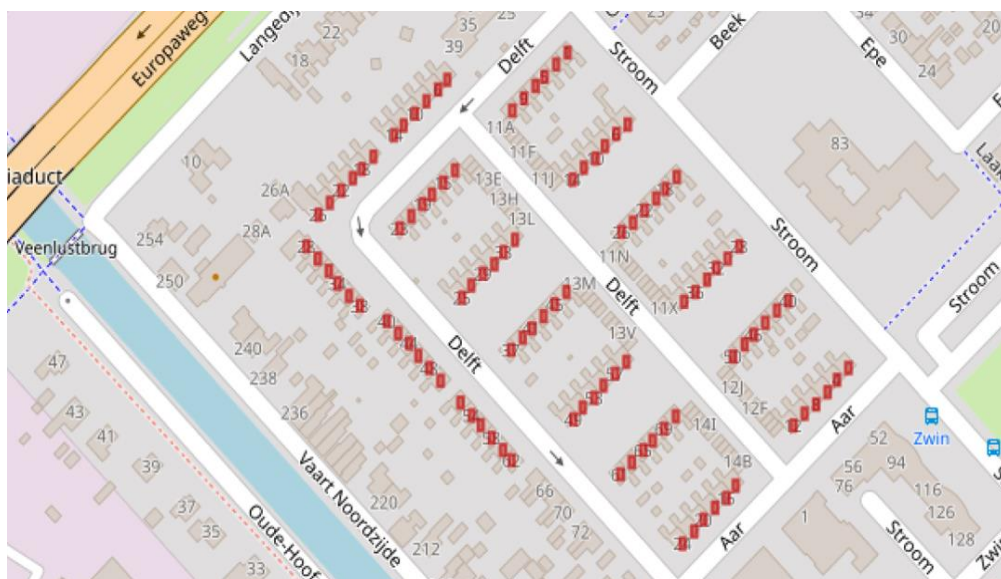
2 | Beschrijving project

2.1 Ligging en beschrijving van het plangebied

Het plangebied Complex FC1038 betreft de woningen met de volgende adressen:

- Aar 2 t/m 24 (even);
- Stroom 4 t/m 50 (even);
- Delft 4 t/m 62 (even);
- Delft 1 t/m 71 (oneven).

Het geheel is gelegen in de gemeente Assen, provincie Drenthe (figuur 1).

Figuur 1 Ligging van het plangebied en overzicht van de te slopen woonblokken, weergegeven met rode blokjes. (bron: openstreetmap.org).

Complex 1038 bestaat uit zeventien woonblokken met rijtjeshuizen van steeds hetzelfde type. De daken zijn met sneldekpannen gedekt, enkele blokken hebben een dakoverstek met kunststof of houten betimmering. Bij alle andere woningen liggen de gevelpannen over trespa windveren op de gevel. Open stootvoegen zijn afwezig.

2.2 Potentie beschermde soorten

Tijdens de quickscan zijn bij de woningen op diverse plaatsen huismussen waargenomen. In de woningen is geschikte broedgelegenheid aanwezig onder de dakpannen. Deze ruimtes zijn toegankelijk via de gootlijn of bij de hoekwoningen via kleine openingen in de kopgevels. De te slopen woningen zijn daarnaast beperkt geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Open stootvoegen zijn afwezig, waardoor de spouwen hooguit via de gevelpannen bereikbaar kunnen zijn. De gevelpannen liggen strak tegen elkaar en de windveren aan. Omdat op sommige plekken tussen de windveren en de gevelpannen kieren zitten, zijn de ruimtes onder de pannen mogelijk wel bereikbaar voor vleermuizen. Ook de trespa windveren bieden op enkele plekken door onderlinge kieren voldoende grip om op te kunnen landen. Onder een aantal loodslabben zitten ook kieren die voor vleermuizen groot genoeg zijn om ruimtes onder de dakpannen te kunnen bereiken.

Foto 1 Strakke gevelpannen met voor vleermuizen geschikte openingen onder pannen en loodslab (links) en strakke gevelpannen met kieren tussen trespa delen (rechts).

2.3 Beschrijving van het voornemen

De woonblokken inclusief garageboxen worden gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouwwoningen. De sloop zal starten in de tweede helft van 2021. De verwachting is dat negen rijtjeswoningblokken in het laatste kwartaal van 2021 gesloopt gaan worden. De andere acht blokken worden in 2022 gesloopt. In 2023 moet de nieuwbouw opgeleverd kunnen worden.

3 | Onderzoeksmethode

3.1 Onderzoek huismussen

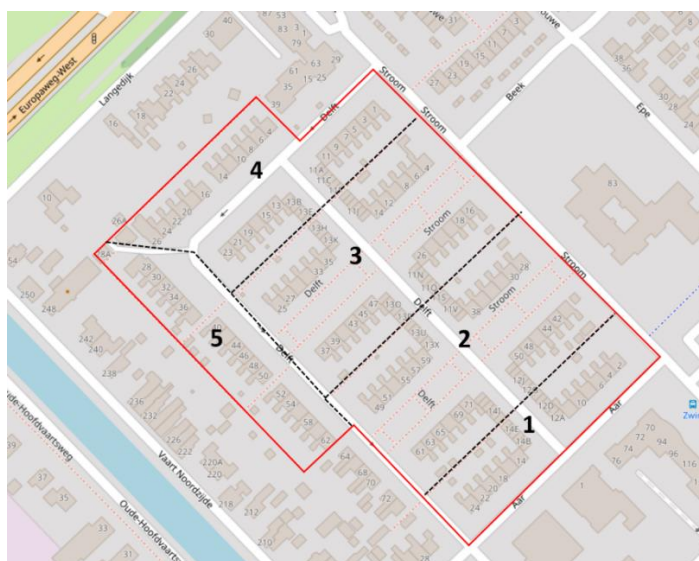
Het onderzoek naar huismussen is uitgevoerd door twee veldbezoeken in het broedseizoen in het plangebied uit te voeren en alle territorium- en nestindicerende waarnemingen van huismussen in het plangebied te noteren. Tabel 1 geeft een overzicht van de dagen waarop het huismussenonderzoek is uitgevoerd. Het onderzoek is conform het soortinventarisatieprotocol voor de huismus van het Netwerk Groene Bureaus (2017) uitgevoerd. Aanvullend hierop is op 26 oktober een veldbezoek uitgevoerd om een beoordeling te maken van de belangrijkste groenvoorzieningen in het complex.

Tabel 1 Data veldwerk en weersomstandigheden voor het onderzoek naar huismusnesten.

Ronde	Datum	Starttijd	Eindtijd	Temperatuur in °C	Windkracht in Beaufort	Neerslag	Bewolking
1	12 mei 2020	7:31	11:00	6	1	geen	vrijwel onbewolkt
2	1 juni 2020	7:22	11:02	12	3	geen	vrijwel onbewolkt

3.2 Onderzoek vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd met vijf personen, waarbij het hele onderzoeksgebied is opgedeeld in vijf deelgebieden (figuur 2). Het onderzoek in de voorzomer (half mei tot half juli) is gericht op het vaststellen van kraamverblijfplaatsen en bestond uit drie veldbezoeken per deelgebied (KR1, KR2 en KR3). Het onderzoek in de nazomer is gericht op het vaststellen van paar- en winterverblijfplaatsen en bestond uit twee veldbezoeken per deelgebied (P1 en P2). De veldbezoeken zijn zoveel mogelijk tegelijkertijd uitgevoerd. Dat is echter niet altijd gelukt. Het onderzoek is conform het Vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd. Er is gebruik gemaakt van een Petterson D240X batdetector en digitale opnameapparatuur. Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd onder voor vleermuizen geschikte weersomstandigheden. Dit betekent een temperatuur boven de 8 graden, droog weer en weinig wind.

Figuur 2 Indeling van de deelgebieden bij het vleermuisonderzoek.

Tabel 2 Data veldwerk en weersomstandigheden voor het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen (kr1 = 1^e kraamronde, kr2 = 2^e kraamronde, Kr3 = 3^e kraamronde, p1 = 1^e paarronde, p2 = 2^e paarronde).

Ronde	Datum	Deel-gebied	Zon op/onder	Start	Eind	Temp (°C)	Wind (Bf)	Neerslag	Bewolking
Kr1	7 juni 2020	1 t/m 5	21:57	21:57	23:57	14	2	Geen	Half bewolkt
Kr2	9 juni 2020	1,3,4,5	05:21	03:21	05:21	9	2	Geen	Helder
	22 juni 2020	2	05:20	03:20	05:20	13	1	Geen	Helder
Kr3	8 juli 2020	1,3,4,5	21:59	21:59	23:59	14	2	Geen	Bewolkt
	12 juli 2020	2	21:56	21:56	23:56	16	1	Geen	Licht bewolkt
P1	31 augustus 2020	1,3,4,5	20:29	23:00	01:30	13	1	Geen	Licht bewolkt
	1 september 2020	2	20:26	23:00	01:30	13	1	Geen	Licht bewolkt
P2	29 september 2020	1 t/m 5	19:21	22:00	0:30	11	1	Geen	Licht bewolkt

3.3 Omgevingscheck

Voor de relevante soorten is een omgevingscheck uitgevoerd. Tijdens de omgevingscheck is vooral gekeken naar de potentie van de omgeving voor de relevante soorten. De omgevingscheck is gecombineerd uitgevoerd met de huismussenonderzoek.

4 | Resultaten

4.1 Huismus

Plangebied

In de wijk is de huismus talrijk aanwezig. In totaal zijn tijdens het onderzoek op 41 locaties broedende huismussen vastgesteld. De nestlocaties zijn in figuur 3 weergegeven. De huismus is gelijkmatig verspreid in het complex aanwezig. Binnen de onderzochte woningen heeft de huismus een duidelijke voorkeur voor de hoekwoningen, waar de vogels via ruimtes achter de goot of via ruimtes achter de gevelpannen hun broedlocaties bereiken.

Figuur 3 Resultaten van het onderzoek naar huismussen (rode stip = nestlocatie huismus). In groen zijn de belangrijkste groenelementen in het plangebied weergegeven.

Naast geschikte broedgelegenheden zijn er in het plangebied groenvoorzieningen aanwezig die essentieel zijn in het leefgebied van de huismus. Deze groenvoorzieningen zijn belangrijke schuilplaatsen voor de huismussen in het plangebied. De belangrijkste groenvoorzieningen zijn de twee openbare groenstroken die dwars door het plangebied liggen. Daarnaast zijn verspreid over het plangebied woninggebonden (particuliere) groenelementen, zoals groenblijvende heesters, dichte struiken en bomen aanwezig (figuur 3). Andere essentiële onderdelen in het leefgebied van de huismus (open zand om te zandbaden en water om te drinken) zijn niet in hoge mate in het plangebied aanwezig. De foto's 2 t/m 7 geven een impressie van een aantal belangrijke groenelementen binnen het complex.

Foto 2 Openbare groenstrook met bomen en struiken.

Foto 3 Ligusterhaag t.h. v. Delft 1.

Foto 4 Particulier groen met bamboe en andere struiken bij Delft 50.

Foto 5 Grote wilg in de achtertuin van Delft 51.

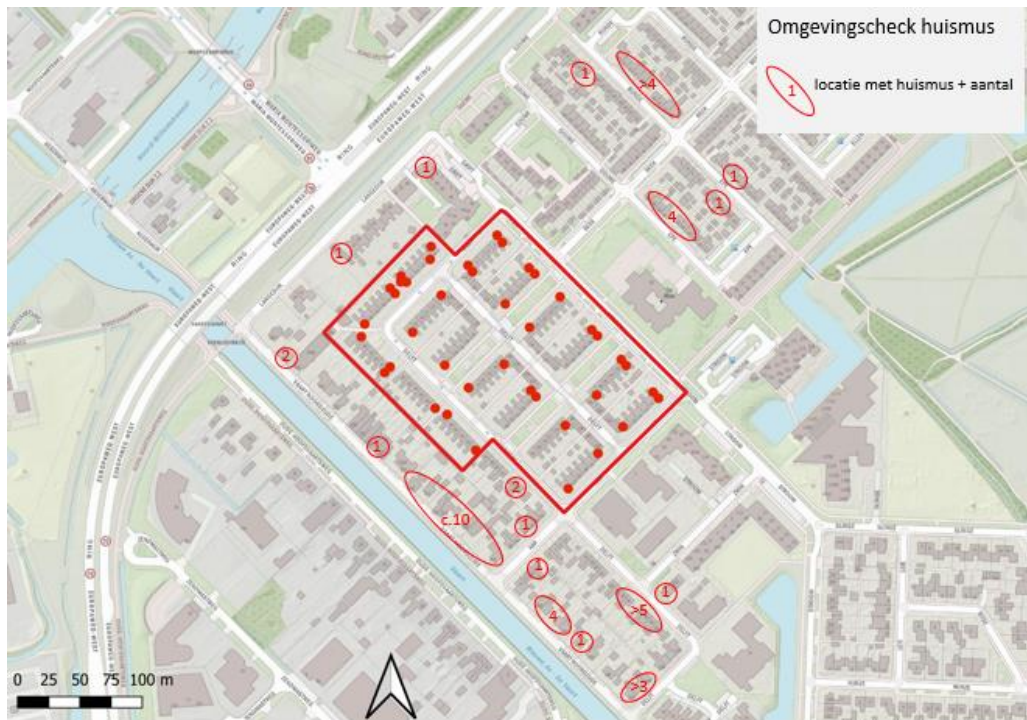
Foto 6 Voortuinen met veel struiken (Delft 18-20).

Foto 7 Groenstrook met grote bomen.

Omgeving

De binnen het plangebied vastgestelde huismussen maken deel uit van een grotere populatie. Ook buiten het plangebied zijn op diverse plaatsen broedende huismussen aangetroffen. Tijdens de omgevingscheck zijn minimaal 50 nestlocaties binnen een straal van ongeveer 150 meter rondom het plangebied vastgesteld. Een globale indicatie van deze nestlocaties is weergegeven in figuur 4. Qua groenvoorziening wijkt de omgeving weinig af met het plangebied. In de omliggende straten is een vergelijkbare hoeveelheid openbaar en particulier groen aanwezig.

Figuur 4 Locaties met broedende huismussen in de omgeving van het plangebied.

4.2 Vleermuizen

4.2.1 Gewone dwergvleermuis

Plangebied

Verblijfplaatsen

In de te slopen woningen van Actium zijn in totaal zeven zomerverblijfplaatsen en twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld (figuur 5).

Figuur 5 Aangetroffen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen tijdens het ecologisch onderzoek.

Het is waarschijnlijk dat de paarverblijfplaatsen ook in de winter worden gebruikt.

De meeste verblijfplaatsen worden bereikt via ruimtes achter de gevelpannen bij de hoekwoningen. Daarnaast is vastgesteld dat kieren in kozijnconstructies en kieren achter de goot worden gebruikt. Onderstaande foto's geven een overzicht van de ruimtes die gebruikt worden om de verblijfplaatsen te bereiken. De exacte ruimtes die als verblijfplaatsen worden gebruikt zijn met het vleermuisonderzoek niet te achterhalen, maar het is zeer waarschijnlijk dat het steeds om ruimtes in de spouw gaat.

Foto 8 *Invliegopening Delft 4.*

Foto 9 *Invliegopening Delft 25.*

Foto 10 *Invliegopening Delft 37.*

Foto 11 *Invliegopening Delft 59.*

Foto 12 *Invliegopening Delft 63-69.*

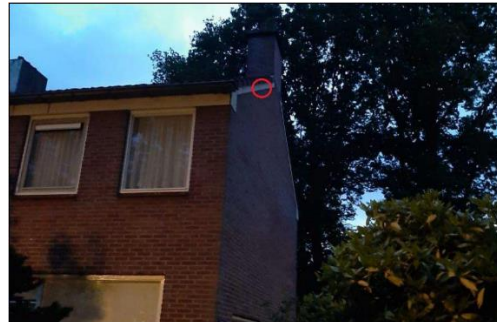

Foto 13 *Invliegopening Stroom 28.*

Essentieel foerageergebied

Binnen het plangebied ontbreekt belangrijk onmisbaar foerageergebied. Binnen het plangebied zijn vooral vroeg in de avond wel foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen, maar er is geen sprake van gebiedsdelen waar opvallend veel en door grotere aantallen vleermuizen wordt gefoeraard. De meeste foeragerende vleermuizen verdwenen na korte tijd naar andere foerageergebieden in de omgeving.

Essentiële vliegroutes

Binnen het plangebied zijn geen doorgaande lijnvormige structuren aanwezig, waardoor de aanwezigheid van essentiële vliegroutes kan worden uitgesloten. De vleermuizen verspreiden zich min of meer diffuus over de omgeving.

Omgeving

Een inschatting van de geschiktheid van de omgeving is uitgevoerd tijdens de omgevingscheck. Deze is overdag uitgevoerd in combinatie met het onderzoek naar huismussen. Op basis van deze omgevingscheck is de verwachting dat de verblijfplaatsen in het plangebied niet een op zichzelf staande populatie vormen, maar deel uitmaken van een groter netwerk. In de omgeving van het plangebied zijn veel woningen aanwezig met vergelijkbare bouwstijl en daarmee met vergelijkbare potenties voor gewone dwergvleermuizen. Tijdens het vleermuisonderzoek zijn met name in de twee nazomerrondes op verschillende locaties in de omgeving van het plangebied paarverblijfplaatsen vastgesteld. Daaruit is gebleken dat de potenties van de woningen in de omgeving niet afwijken van de onderzochte woningen. Een kaart met geschikte foerageergebieden en mogelijke vliegroutes in de omgeving van het complex is weergegeven in figuur 6.

Figuur 6 Kaartbeeld van de omgeving van het plangebied met foerageergebieden en mogelijke vliegroutes van vleermuizen.

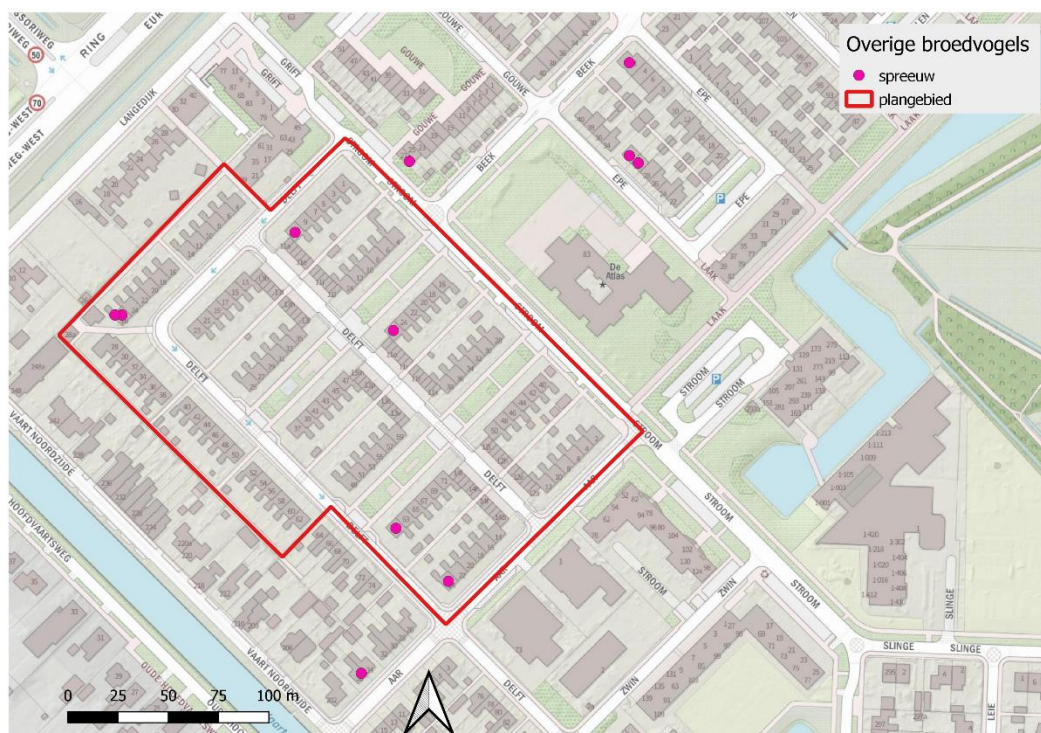
4.2.2 Overige soorten vleermuizen

Verblijfplaatsen van andere soorten vleermuizen zijn niet aanwezig binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Waarnemingen van andere soorten vleermuizen hadden uitsluitend betrekking op passerende of zeer kort foeragerende laatvliegers, rosse vleermuizen en ruige dwergvleermuizen.

4.3 Overige beschermde soorten

Spreeuw

Op een aantal adressen zijn spreeuwen waargenomen die vermoedelijk in de woningen broeden. Het gaat in totaal om minimaal 6 nestlocaties. Net als bij de huismus zijn het vooral de hoekwoningen waar broedende spreeuwen zijn vastgesteld. Broedende spreeuwen zijn ook in de directe omgeving van het plangebied aanwezig.

Figuur 7 Locaties met broedende spreeuwen in het plangebied en net erbuiten.

Steenmarter

De steenmarter is tweemaal tijdens het vleermuisonderzoek in het plangebied vastgesteld. Dit was op 7 juni en op 9 juni 2020. Tijdens het onderzoek naar de huismus heeft een bewoner uit de wijk gemeld dat er enkele jaren geleden een verblijfplaats van de steenmarter in de wijk aanwezig was. De betreffende woning is nadien opgeknapt. Het is niet uitgesloten dat de steenmarter één of meerdere schuilplaatsen in het plangebied gebruikt. Tijdens de quickscan zijn de woningen als ongeschikt beoordeeld wegen het ontbreken van openingen. In de schuurtjes kon de aanwezigheid van verblijfplaatsen niet geheel worden uitgesloten, maar deze zijn vanwege gebruik door bewoners niet in pandig onderzocht. Het is onmogelijk om de aanwezigheid van steenmarters in de schuurtjes uit te sluiten zonder daarbij een in pandig onderzoek uit te voeren.

4.4 Samenvatting beschermde soorten

Tabel 3 geeft een samenvatting van de relevante soorten en de essentiële functies voor deze soorten in de woningen van Actium binnen het plangebied. In de tabel is tevens een inschatting gemaakt van het totaal aantal individuen en de kritische periodes van de vastgestelde functies. De kritische periodes zijn overgenomen van de kennisdocumenten van de betreffende soorten.

Tabel 3 Aangetroffen nestlocaties van huismussen en spreeuwen en verblijfplaatsen van vleermuizen in de woningen van Actium binnen het plangebied.

Soort	Functie	Aantal	Kritische periode
Huismus	Nestlocatie	41 paar	1 maart – 1 oktober
	Schuilgelegenheid	nvt	Hele jaar
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijfplaats	7	1 april – 1 november
	Paarverblijfplaats	2	15 augustus – 15 oktober
	Winterverblijfplaats	2	1 november – 1 april
Spreeuw	Nestlocatie	6	1 april – 15 juni
Steenmarter	Schuilplaats?	?	Hele jaar

5 | Effecten en vervolgstappen

5.1 Effecten

In de te slopen woningen zijn 41 nestlocaties van de huismus en negen verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig. Daarnaast zijn zes nestlocaties van de spreeuw en mogelijk één of meerdere schuilplaatsen van de steenmarter aanwezig. Door de sloop van de woningen zullen de aange troffen nest- en verblijfplaatsen verdwijnen.

Het opzettelijk verstoren en het beschadigen of vernielen van nest- en verblijfplaatsen is een overtreding van de Wet natuurbescherming.

5.2 Vervolgstappen

5.2.1 Aanvraag ontheffing Wnb

Huisumus en gewone dwergvleermuis

Vanwege de aanwezigheid van nest- en verblijfplaatsen van de huismus en de gewone dwergvleermuis soorten moet voor de sloop van de woningen een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd bij de provincie Drenthe. Om een ontheffing te krijgen is het noodzakelijk om een activiteitenplan op te stellen waarin maatregelen worden beschreven om negatieve effecten van de werkzaamheden op de beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen. Deze maatregelen bestaan uit het werken buiten de kwetsbare periodes van de aangetroffen soorten en het realiseren van tijdelijke en permanente voorzieningen voor de aangetroffen soorten.

In het activiteitenplan komen tenminste de volgende onderdelen aan bod:

1. Beschrijving van de activiteit, waaronder werkzaamheden, planning, locatie, etc.;
2. Wijze waarop de aan/afwezigheid van beschermde soorten is onderzocht en vastgesteld en resultaten van het ecologisch onderzoek;
3. Welke verbodsbepalingen worden overtreden;
4. Effectenanalyse, inclusief mitigerende en compenserende maatregelen;
5. Belangenafweging;
6. Alternatievenafweging;
7. Staat van instandhouding van de aangetroffen soorten.

Mitigatie gewone dwergvleermuis

Om de planning in 2021 te kunnen halen is het nodig om ruim voor de sloop al mitigerende maatregelen te treffen voor vleermuizen, in de vorm van het ophangen van (tijdelijke) vleermuiskasten in de omgeving. Dit is nodig vanwege de lange gewenningsduur die vleermuizen nodig hebben om alternatieve en nieuw aangeboden verblijfplaatsen te vinden en te accepteren. Buro Bakker heeft voorafgaande aan het ecologisch onderzoek in een mitigatieplan op basis van expert judgement een inschatting gemaakt van de tijdelijke vleermuisvoorzieningen (aantal en het type kasten)²

---

² Buro Bakker, 2020. Mitigatie complex 1038 in Assen. Notitie P20103. Buro Bakker, Assen.

In het mitigatieplan is uitgegaan van de volgende vleermuisvoorzieningen:

- 4 kraamkasten
- 44 muurschalen
- 28 wintergevelkasten
- 4 bolle boomkasten

Op basis van het ecologisch onderzoek is een nieuwe balans op te maken van het aantal en het type kasten dat als tijdelijke mitigatie in de omgeving (binnen 200 meter rondom het plangebied) moet worden opgehangen. Uitgaande van de mitigatiefactor 1:4 gaat het om 36 muurschalen en 8 wintergevelkasten die nodig zijn om de aangetroffen verblijfplaatsen te mitigeren. Ruim minder dus dan in het mitigatieplan is genoemd. De adviezen over waar en wanneer de kasten moeten worden opgehangen blijven ongewijzigd.

Mitigatie bestaat verder uit het inbouwen van voldoende permanente verblijfplaatsen in de nieuwbouw.

Mitigatie huismus

Voor huismussen geldt een gewenningsduur van 3 maanden voor aanvang van de werkzaamheden. Mitigatie bestaat uit het ophangen van tijdelijke voorzieningen (nestkasten) en het inbouwen van permanente voorzieningen in de nieuwbouw. De mitigatiefactor voor de huismus bedraagt 1:2. Dat betekent dat er 82 tijdelijke nestkasten in de omgeving moeten worden opgehangen. Belangrijk is dat op de plekken waar de kasten worden opgehangen, ook wordt voldaan aan de overige eisen die de huismus aan zijn leefgebied stelt. Zo moet er voldoende opgaand groen aanwezig zijn waar de huismus in kan schuilen en rusten. Daarnaast moet de huismus ook in de nieuwbouw ruimschoots worden gecompenseerd. Dit kan bereikt worden door de daken van de nieuwe woningen niet te voorzien van vogelwerende kammen, of door voldoende nestgelegenheid in te bouwen.

Spreeuw

De spreeuw is een honkvaste broeder, maar is voldoende flexibiliteit om alternatieven te vinden. Als er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen kunnen nesten van spreeuwen worden aangemerkt als jaarrond beschermd en zal ook voor de spreeuw een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming moeten worden aangevraagd. Omdat de spreeuw in complex 1038 in beperkt aantal voorkomt en ook daarbuiten in vergelijkbare dichtheid aanwezig is, is onze inschatting dat er geen sprake is van ecologische zwaarwegende redenen om de nesten aan te merken als jaarrond beschermd. Het is daarom niet nodig om een ontheffing voor de spreeuw aan te vragen. Ons advies is om dit nog wel even met het bevoegd gezag (provincie Drenthe) af te stemmen.

Steenmarter

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van de steenmarter is onvoldoende duidelijk geworden. Tijdens het onderzoek naar huismussen en vleermuizen zijn toevallig passerende steenmarters waargenomen en op basis van informatie van een buurtbewoner is gebleken dat de steenmarter in het verleden wel een verblijfplaats had in één van de woningen. De huidige situatie is niet bekend. Hoewel de steenmarter in bebouwd gebied meestal wordt geassocieerd met overlast, geniet de soort in de Wet natuurbescherming wel een strikte bescherming. Dat betekent dat voor het vernietigen van verblijfplaatsen een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is. Ons advies is daarom om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de eventuele aanwezigheid van verblijfplaatsen van steenmarters in complex 1038. Ons advies is om daarbij uit te gaan van (overlast)meldingen van bewoners die bij Actium zijn binnengekomen, in combinatie met inpandige inspecties van leegstaande woningen en schuurtjes. Daarna kunnen vervolgstappen worden uitgewerkt. Ook hierbij is het verstandig om afstemming te zoeken met bevoegd gezag.

Ter voorbereiding van het opstellen van een activiteitenplan adviseren wij om eerst een vooroverleg met de provincie Drenthe aan te vragen.

5.2.2 Zorgplicht

De zorgplicht (art. 1.11 Wet natuurbescherming) houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen. Voor dit project geldt dat tijdens de sloop zorgvuldig met het aanwezige groen moet worden omgegaan.

6 | Literatuur en bronnen

- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12-2017-004. BIJ 12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0. BIJ12-2017-009. BIJ12, Utrecht.
- Buro Bakker, 2020. Quicksan Wnb complex 1038. Sloop van 17 woningblokken. Rapport P20044. Buro Bakker, Assen.
- Buro Bakker, 2020. Mitigatie complex 1038 in Assen. Notitie P20103. Buro Bakker, Assen.
- Zomer, 2020. Nader Onderzoek Assen, Complex 1038; Nader Onderzoek in het kader van de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming (Wnb). JME-rapport R20.108 JM ecologie, Gorredijk.

I 4 BIJLAGE III: MITIGATIEPLAN

MITIGATIEPLAN COMPLEX I038

Sloop woningen Delft, Aar, Stroom te Assen

Opdrachtgever: Actium, [REDACTED]

Auteur : [REDACTED]

Vrijgave : [REDACTED]

Kenmerk: P20103 en 20211719

Versie: definitief

Datum: 7 april 2022

I. INLEIDING

Actium is van plan om 17 blokken rijtjeswoningen aan de Aar, Stroom en Delft in Assen te slopen. Voor het project is een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Buro Bakker, 2019, project P20044), waaruit blijkt dat de woningen geschikt zijn voor vleermuizen en huismussen. Voor dit project is een ecologisch onderzoek naar huismussen, spreeuwen en vleermuizen uitgevoerd. Hieruit blijkt dat beschermde nesten van huismussen en spreeuw en verblijfplaatsen van vleermuizen onder de daken en in de spouw van de woningen aanwezig zijn.

Omdat sloop betekent dat deze nesten en verblijfplaatsen verloren gaan is een ontheffingsaanvraag nodig. Voordat de werkzaamheden kunnen plaatsvinden, is het nodig om mitigerende maatregelen te treffen om een alternatief te bieden voor de soorten in de vorm van het ophangen van kasten. Dit mitigatieplan gaat hier verder op in.

In dit mitigatieplan is op basis van het aantal aangetroffen nest- en verblijfplaatsen de volgende informatie beschreven:

- Welke kasten nodig zijn en hoeveel;
- Waar deze kasten moeten worden geplaatst;
- Wat de vereisten zijn voor de plaatsing en de gewenningsduur.

Planning

De sloop zal starten in het najaar van 2022. De verwachting is dat 9 rijtjeswoningblokken in het laatste kwartaal van 2022 gesloopt gaan worden. De andere 8 blokken worden in 2023 gesloopt.

2. BESCHRIJVING PLANGEBIED

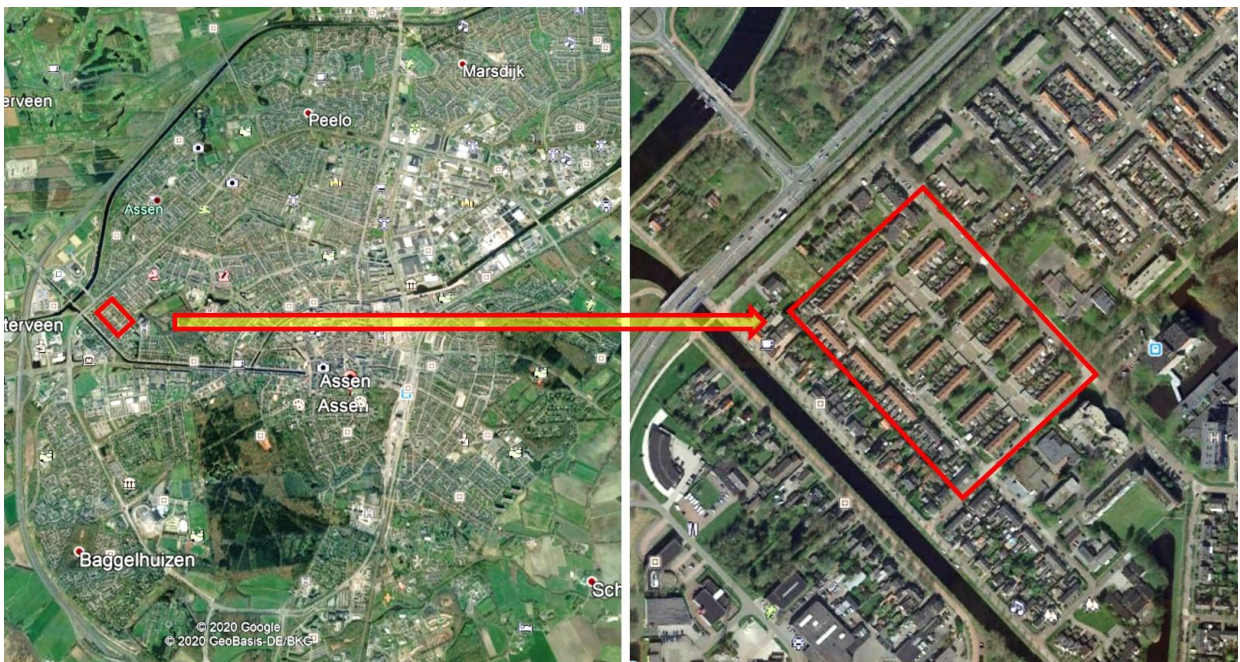
Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van het plangebied en de geschiktheid van de woningen voor de beschermde soorten.

Adressen en ligging

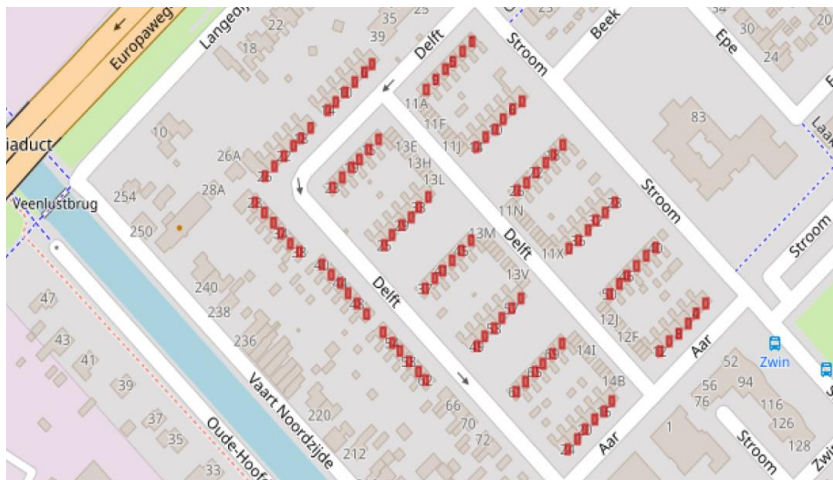
Het plangebied Complex FC1038 betreft de volgende adressen in Assen:

- Aar 2 t/m 24 (even)
- Stroom 4 t/m 50 (even)
- Delft 4 t/m 62 (even)
- Delft 1 t/m 71 (oneven).

Deze straten liggen in Assen, provincie Drenthe (Figuur 1, Figuur 2). Het complex bestaat uit zeventien woonblokken met rijtjeshuizen van steeds hetzelfde type. De daken zijn met sneldekkpannen gedekt, enkele blokken hebben een dakoverstek met kunststof of houten betimmering. Bij alle andere woningen liggen de gevelpannen over trespa windveren op de gevel. Open stootvoegen zijn afwezig. De Foto's 1 en 2 geven een impressie van het plangebied.

Figuur 1 De ligging van het plangebied complex FC1038 in Assen (Bron: Google Earth Pro)

Figuur 2 Overzicht van de te slopen woonblokken, weergegeven met rode blokjes. (bron: openstreetmap.org)

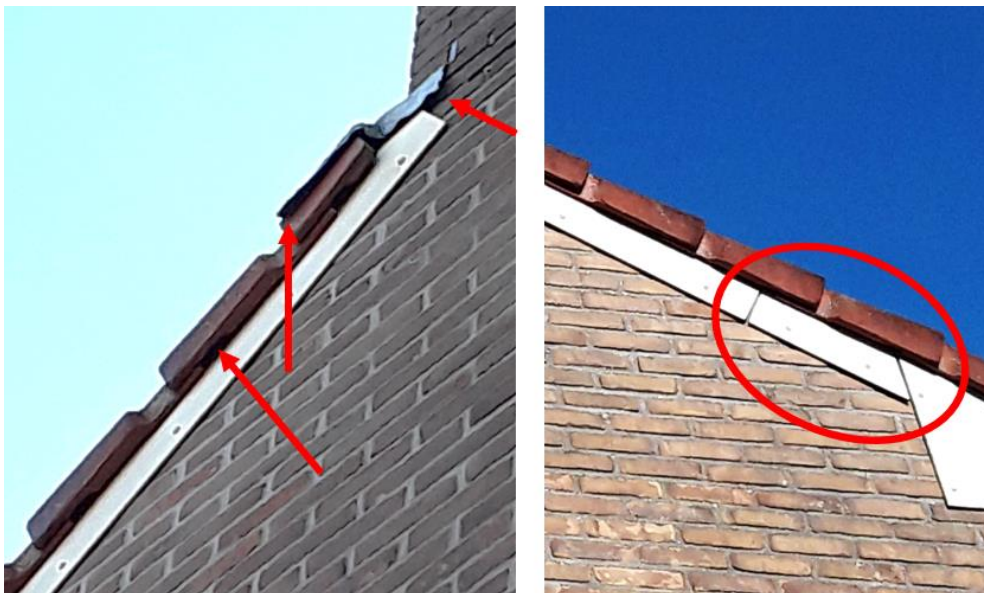
Foto 1 Impresie van het plangebied met hagen en coniferen (boven en links) en huismus in de dakgoot (rechts)

Foto 2 Typische kopgevel zonder open stootvoegen en met trespa windveren.

Beschrijving potentiële invlieg mogelijkheden

De te slopen woningen zijn beperkt geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Open stootvoegen zijn afwezig, waardoor de spouwen hooguit via de gevelpannen bereikbaar kunnen zijn. De gevelpannen liggen strak tegen elkaar en de windveren aan. Omdat op sommige plekken tussen de windveren en de gevelpannen kieren zitten, zijn de ruimtes onder de pannen mogelijk wel bereikbaar voor vleermuizen (Foto 3). Ook de trespa windveren bieden op enkele plekken door onderlinge kieren voldoende grip om op te kunnen landen. Onder een aantal loodslabben zitten ook kieren die voor vleermuizen groot genoeg zijn om ruimtes onder de dakpannen te kunnen bereiken (Foto 3).

Foto 3 Strakke gevelpannen met voor vleermuizen geschikte openingen onder pannen en loodslab (links) en strakke gevelpannen met kieren tussen trespa delen (rechts).

3. MITIGATIEOPGAVE

In dit hoofdstuk zijn de aanwezige nest- en verblijfplaatsen in het plangebied beschreven. Daarbij is de benodigde mitigatie uitgewerkt.

Huismus

Aantal nesten en locaties

Er zijn 41 huismusnesten aangetroffen in het plangebied. Deze bevinden zich verspreid over de wijk. Daarnaast zijn in enkele tuinen en in het openbare groen enkele belangrijke groenelementen aanwezig, die gebruikt worden als rust- en schuilplaats. Zie onderstaande figuur.

Figuur 3 Resultaten van het onderzoek naar huismussen (rode stip = nestlocatie huismus). In groen zijn de belangrijkste groenelementen in het plangebied weergegeven.

Benodigd aantal kasten, plaatsing en type

Het benodigd aantal kasten voor huismussen is 82. In onderstaande tabel is weergegeven wat de vereisten hiervan zijn. De kasten dienen uiterlijk eind juni 2022 te worden opgehangen.

Tabel 1 Huismuskasten kenmerken en vereisten

Aantal nesten	Mitigatie-factor	Totaal aantal	Type kast	Afstand tot plangebied	Minimale hoogte (h) en onderlinge afstand (a) en oriëntatie (o)	Kwetsbare periode	Gewenningsduur
41	1:2	82	HTM1	200 m	3m (h); 1,5 m (a); noord/oost (o)	1 mrt-1 sept	3 maanden

Locaties

Actium heeft niet voldoende woningbezit om de huismuskasten op te hangen binnen 200 meter van de aangetroffen verblijfplaatsen. Hierdoor zijn particulieren aangeschreven om te vragen of nestkasten mogen worden opgehangen aan de gevels van hun woningen. Ten tijde van het updaten van dit mitigatieplan (d.d. 7 april 2022) zijn de exacte op te hangen locaties nog onbekend. In figuur 5 worden de mogelijke locaties opgegeven. Als blijkt dat er vanuit de particuliere bewoners niet voldoende locaties worden gevonden, dan mag worden uitgeweken naar bomen in de omgeving, of wordt als het echt niet anders mogelijk is een huismussentil geplaatst (zoals besproken met mevr. P. Teuben van provincie Drenthe op 14 maart 2022), zodat uiteindelijk toch 82 tijdelijke voorzieningen worden getroffen.

Figuur 4 Huismuskast HTM1 verkrijgbaar via unitura.nl

In onderstaande figuur zijn de mogelijke locaties voor de op te hangen huismuskasten weergegeven. Eén oranje stip staat voor 2 huismuskasten. In totaal zijn er 82 op te hangen kasten voor huismussen.

Figuur 5 Voorgestelde locaties van de op te hangen huismussenkasten

Manier van plaatsing

Huismuskasten moeten op een noordelijke of oostelijke oriëntatie worden opgehangen. De kasten dienen op minimaal 3 meter hoog (maar liever hoger) te worden opgehangen. Er kunnen meerdere kasten aan één gevel worden geplaatst, mits de onderlinge afstand 1 meter bedraagt. Foto's 4 t/m 6 geven een voorbeeld van de plaatsing van kasten op gevels. In de nabijheid van de locaties waar de kasten worden opgehangen, dienen voldoende schuil- en rustplaatsen aanwezig te zijn in opgaand groen.

Foto 4 Voorbeeld van de op te hangen huismuskasten (oranje vlakken) aan de noordzijde van Langedijk 26 en 28.

Foto 5 Voorbeeld van de op te hangen huismuskasten (oranje vlakken) aan de noordzijde van Delft.

Foto 6 Voorbeeld van de op te hangen huismuskasten (oranje vlakken) aan de noordzijde en oostzijde van Delft. Er kunnen 8 huismuskasten aan één blok worden gehangen. Hierbij is wel van belang dat de kasten alleen op een plek met noordelijke of oostelijke oriëntatie mogen worden geplaatst.

Als de kasten aan bomen worden gehangen dienen ze minimaal op 4 meter hoogte opgehangen te worden. Er kan 1 kast per boom worden opgehangen. De kasten moeten een vrij invliegopening hebben, maar in de directe omgeving dienen wel andere bomen en/of struiken aanwezig te zijn.

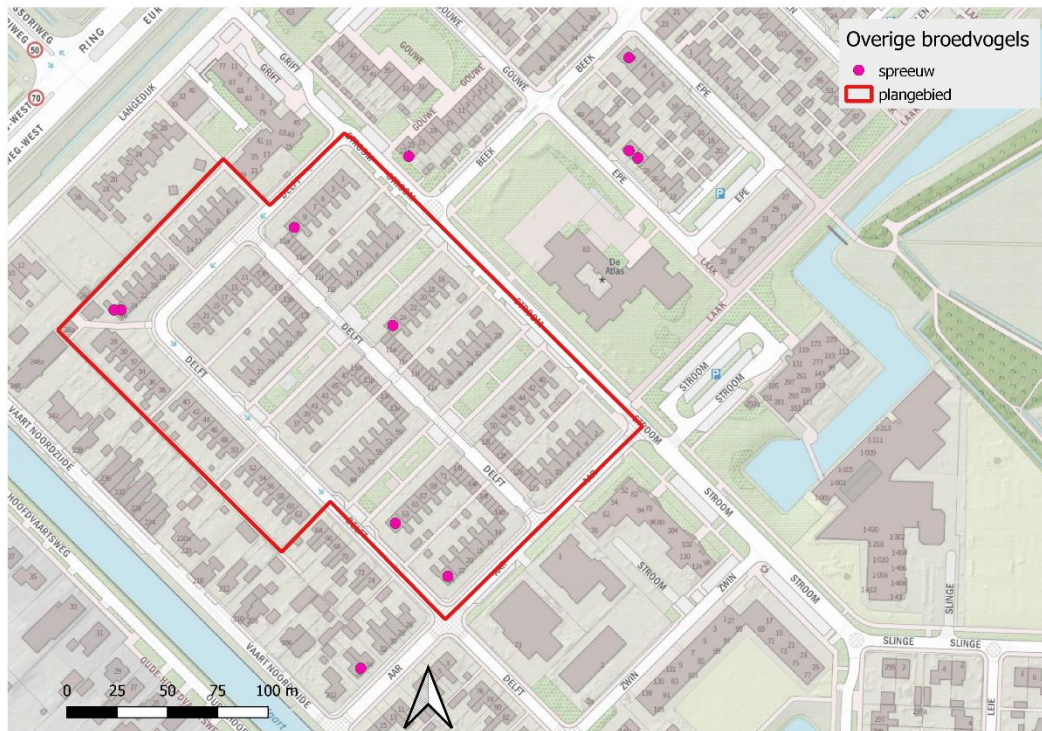
Als een huismussentil wordt geplaatst, dan dient deze te worden geplaatst met voldoende groen in de directe omgeving. De mogelijke locatie van de til is op dit moment nog onbekend. De til zal alleen worden geplaatst als er niet voldoende gevels en bomen beschikbaar zijn.

De locaties van de bomenkasten en/of de huismussentil zullen voor plaatsing worden afgestemd met een ecooloog.

Spreeuw

Aantal nesten en locaties

Er zijn 6 nesten van de spreeuw vastgesteld in het plangebied. In onderstaande figuur zijn deze locaties aangegeven.

Figuur 6 Locaties met broedende spreeuwen in het plangebied en net erbuiten.

Benodigd aantal kasten, plaatsing en type

Het benodigd aantal kasten voor spreeuw is zes. In onderstaande tabel is weergegeven wat de vereisten hiervan zijn. De kasten dienen uiterlijk voor eind juni 2022 te worden opgehangen.

Tabel 2 Spreeuwenkasten kenmerken en vereisten

Aantal nesten	Mitigatie-factor	Totaal aantal	Type kast	Afstand tot plangebied	Minimale hoogte (h) en onderlinge afstand (a) en oriëntatie (o)	Kwetsbare periode	Gewennings-duur	Sloop vanaf
6	1:1	6	NK GZ 08	200 m	3m (h); 5 m (a); noord/oost (o)	1 mrt-1 aug	-	oktober 2022

De kasten moeten op een noordelijke of oostelijke oriëntatie worden opgehangen. De kasten dienen op minimaal 3 meter hoog te worden opgehangen. De onderlinge afstand tussen de kasten dient minimaal 5 meter te bedragen. We adviseren het gebruik van roestvrijstalen schroeven en bouten.

Figuur 7 Kast NK GZ 08 voor spreeuw, verkrijgbaar via Vivara pro

Gewone dwergvleermuis

Aantal verblijfplaatsen en locaties

In de te slopen woningen van Actium zijn in totaal zeven zomerverblijfplaatsen en twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. De paarverblijven worden waarschijnlijk ook gebruikt als winterverblijf. In onderstaande figuur zijn de locaties van de verblijfplaatsen in het plangebied weergegeven.

Figuur 8 Aangetroffen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen tijdens het ecologisch onderzoek.

Benodigd aantal kasten, plaatsing en type

Het benodigd aantal kasten voor gewone dwergvleermuizen is 28 zomerkasten en 8 paar-/winterkasten. In onderstaande tabel is weergegeven wat de vereisten hiervan zijn. Wat betreft de gewenningsduur mag voor de paar-/winterverblijven geteld worden vanaf half februari 2022, conform de richtlijnen in het Kennisdocument gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017). Bij sloop vanaf half oktober 2022 zouden de kasten dus uiterlijk half maart 2022 te zijn opgehangen.

De kasten dienen op de juist manier opgehangen te worden: de opening van de muurschalen en kasten zit aan de onderkant zodat de dieren omhoog kunnen klimmen na invliegen. Bij het plaatsen van wandschalen zoals de ANS-2, dient men kitranden aan te brengen tussen de gevel en de vleermuisschaal om inregenen te voorkomen. We adviseren het gebruik van roestvrijstalen schroeven en bouten.

Tabel 3 Vleermuiskasten kenmerken en vereisten

Aantal verblijven	Mitigatie-factor	Totaal aantal	Type kast	Afstand tot plangebied	Minimale hoogte (h) en onderlinge afstand (a) en oriëntatie (o)	Kwetsbare periode	Gewennings - duur	Sloop vanaf
7 zomerverblijven	1:4	28	BT-2 / ANS-2	200 m	3m (h); 1,5 m (a); noord/oost/zuid/west (o)	1 apr-1 nov	3 maanden	oktober 2022
2 paar/ winterverblijven	1:4	8	ANS 1/2	200 m		15 aug- 1 apr	6 maanden	oktober 2022

Figuur 9 ANS-2 wandschaal (links), BT-2 wandschaal (midden), ANS-1/2 (rechts). Verkrijgbaar via veldshop.nl

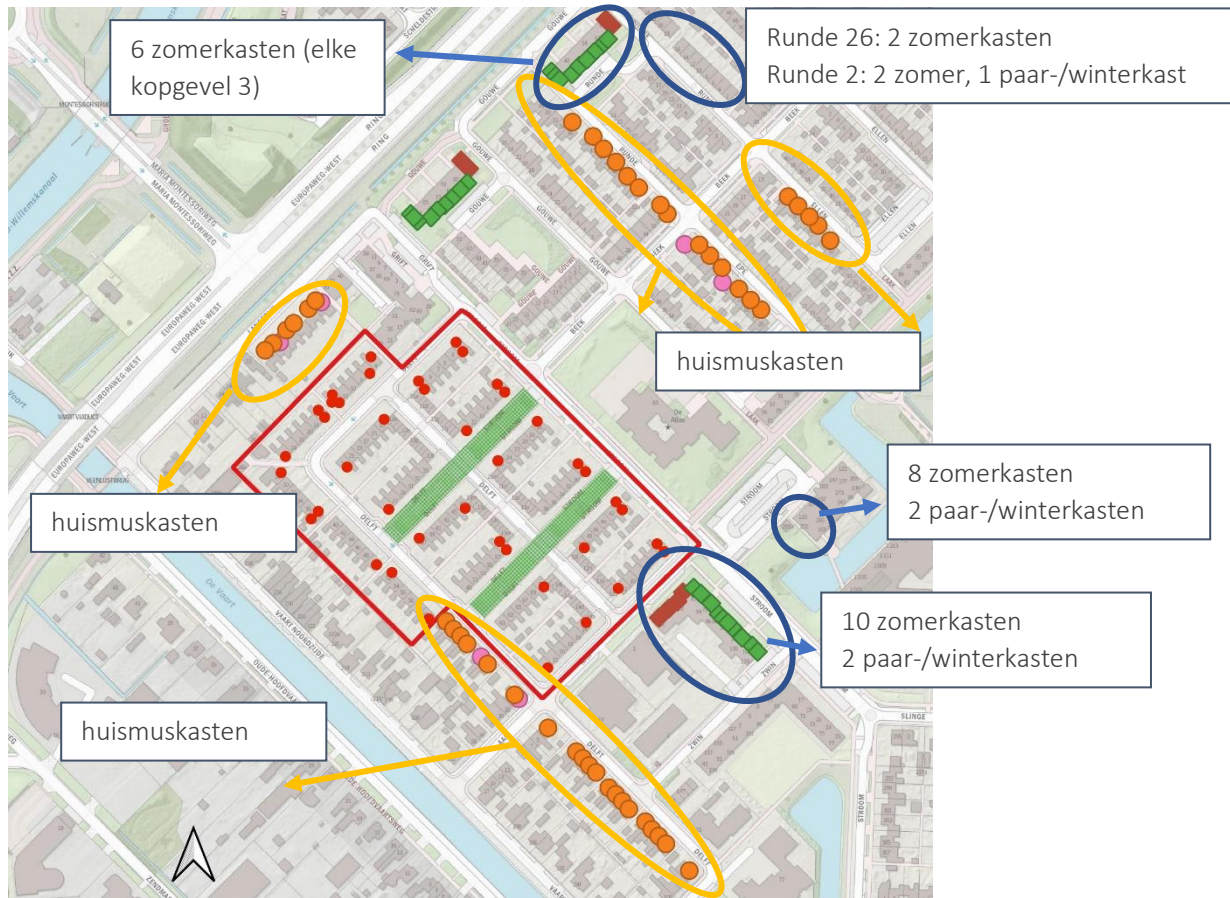
Planning en locaties

De meeste kasten (op 3 winterkasten na) zijn tussen half maart en begin april 2022 opgehangen. De locaties zijn als volgt (zie ook figuur 10):

- Gouwe 53-77: 6 zomerkasten
- Runde 2: 2 zomer-, 1 paar-/winterkasten
- Runde 26: 2 zomerkasten
- Stroom 52-98: 10 zomerkasten, 2 paar-/winterkasten
- Stroom 99-277: 8 zomerkasten, 2 paar-/winterkasten

Alle kasten zijn/worden op minimaal 3 meter hoogte opgehangen. Tussen de kasten is (indien mogelijk) minimaal 1,5 meter afstand aangehouden. De kasten hebben een vrije in- en uitvliegrouete. De locaties zijn weergegeven in figuur 10. Foto's van de opgehangen kasten staan hieronder.

Figuur 10 Totaaloverzicht van de opgehangen kasten (vleermuizen) en de mogelijke locaties van de huismuskasten. Het plangebied is in een rood kader aangegeven.

De drie missende paar-/winterkasten konden niet worden opgehangen omdat de levering vertraagd was. Zodra de kasten worden geleverd, worden ze alsnog opgehangen, hoogstwaarschijnlijk aan woningen aan de Runde, of het flatgebouw aan de Gouwe.

Foto 7 10 zomerkasten en 2 winterkasten die zijn opgehangen aan de Stroom 54-130.

Foto 8 2 zomerkasten en een winterkast die zijn opgehangen aan de Ronde 2.

4. SAMENVATTING

Totale mitigatieopgave

In onderstaande tabel is een samenvatting gegeven van de totaal aantal op te hangen kasten voor de te slopen woningen. Het is van belang dat de kasten zo snel mogelijk worden besteld in verband met de lange levertijden.

Tabel 4 Overzicht mitigatieopgave voor het plangebied in Assen voor de 9 woningblokken die in het najaar van 2022 worden gesloopt.

Type verblijf	Aantal	Mitigatiefactor	Aantal kasten	Type kast	Vereisten afstand	Gewenningsduur
Huismus: nestplaats	41	1:2	82	Huismuskast HTM1 unitura.nl	<200 m	3 maanden
Spreeuw: nestplaats	6	1:1	6	NK GZ 08 Vivarapro	<200 meter	3 maanden
Gewone dwergvleermuis: Zomerverblijf	7	1:4	28	BT-2 of ANS- 2 Veldshop	<200 m	3 tot 6 maanden in actieve periode (1 april-1 november)
Gewone dwergvleermuis: Paar- /winterverblijf	2	1:4	8	ANS-1/2 Veldshop	<200 m	6 maanden in actieve periode (1 april-1 november)

5. BRONNEN

- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, Versie 1.0 juli 2017.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis, Versie 1.0 juli 2017.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, Versie 1.0 juli 2017.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Rosse vleermuis, Versie 1.0 juli 2017.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Watervleermuis, Versie 1.0 juli 2017.
- Buro Bakker (2020); Quicksan Wnb complex 1038. sloop van 17 woningblokken. Rapport P20044, Assen
- Buro Bakker (2020); Ecologisch onderzoek complex 1038 Assen. huismussen en vleermuizen. Rapport P20103, Assen.
- Nationale Database Flora en Fauna, geraadpleegd op 13 mei 2020

Websites:

www.veldshop.nl

www.vivarapro.nl

www.waveka.nl

www.openstreetmaps.nl

www.google.com/maps

